

[1989]

PULSKI OMLADINSKI ŽURNALIN

PET O'PET

CIJENA

2.000 din

BROJ 12.

MJESEC

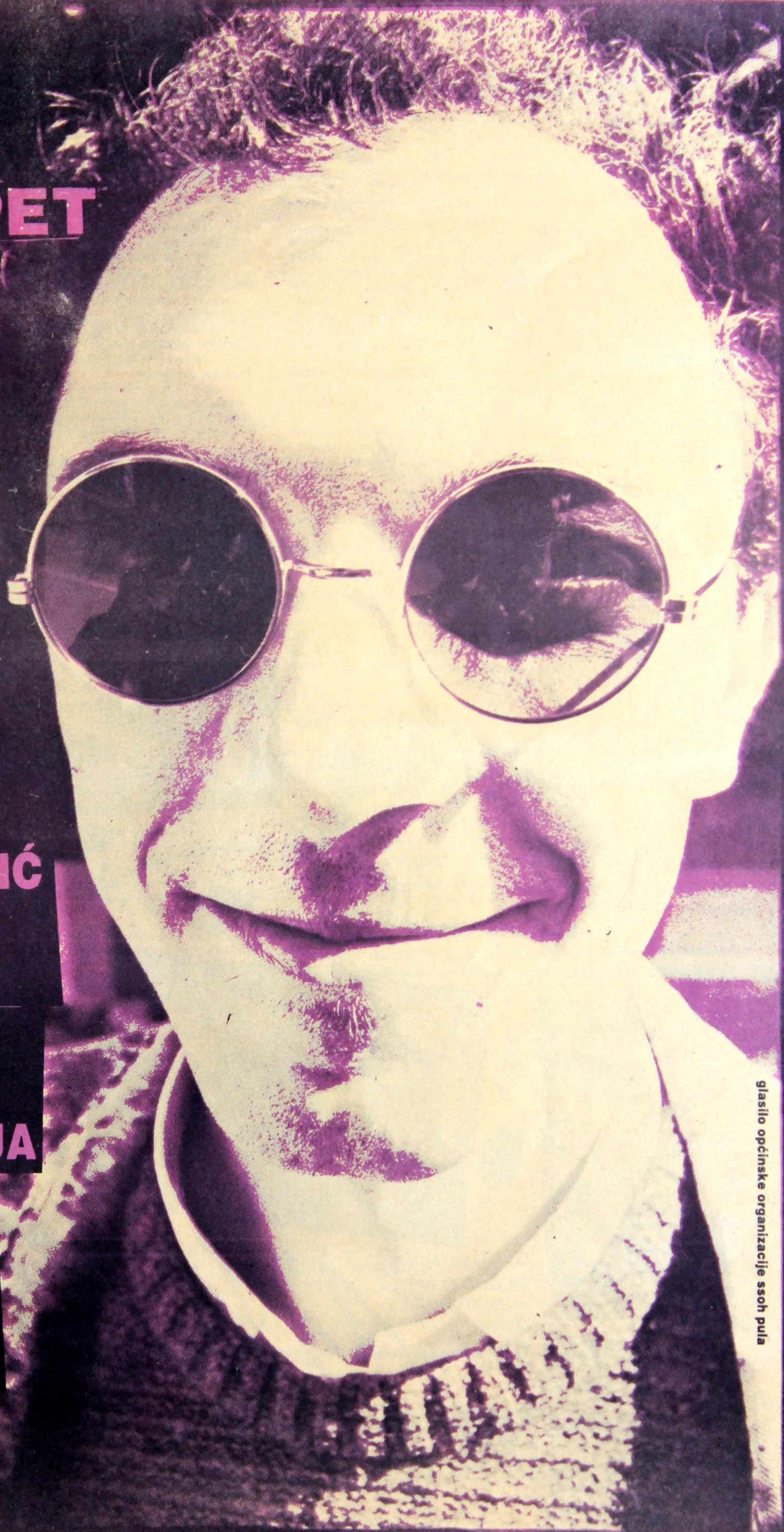
APRIL

u ovom
broju:

EDO MURTIĆ
PULJSKO
LJETO

specijalni
prilog:
EKOLOGIJA

POEZIJA
VRAG u
SELU
STRIP

glasilo općinske organizacije ssob pula

19
1992 N-48-EM. v

Parabola u činova koliko vam drago

Imamo dvanaest brojeva »Petice«, kazetolon, telefon i prostoriju u Radničkim novinama u kojoj smo privremeno (drugu nam još nisu našli), a kad će ne zna se!

Imamo, neugodno mi je i spomenuti ono jada i čemera što bi se trebalo zvati honorarima.
Zato imamo naše mame i tate kao generalne sponzore za pisane mašine, kazete, benzin, foto-aparate, papir i slične luksuze i nužno nepotrebne stvari (pa dosta je valjda kazetolon, telefon i prostorija).

Imamo E.A. u »Glasu Istre« koja uredno (ukratko) izvještava: izašla nova »Petica«, na savjetu lista su rekli..., remitenda taka i taka i tomu slično i prilično (ukratko). Jedan od svojih »Ukratko« je produžila sudom da nam može biti ne valja uređivačka politika. Tko zna odakle joj to, jer, na predsjedništvu OK SSOH Pula sa kojeg je izvještavala, to nije čula (a nije ni mogla jer tamo nije ni bila, a da i ne govorimo da o tome na prijespomenutom sastanku nije bilo ni zboru). Ako je to pak sama zaključila, mogla je barem u stilu rubrike (»Ukratko«) obrazložiti, argumentirati. Ovako, to je puj, pika, ne važi.

Imamo mi i u »Glasu Istre« pod rubrikom KAZALIŠTA najavu za »Jutra poezije« s pomno pobrojanim pridjevom TRADICIONALNA. (tradicionalan—odvjkada uobičajen, već generacijama isti, nepromjenjen — Leksikon JLZ-a, 998. str.).

Da, imamo i veselimo se našim (do sada četiri tradicionalna) »JUTRIMA POEZIJE«. (inicijativa, ideja, organizacija i realizacija: »Pet« (uz pomoć SAKUD-a, OKUD-a »Istra«, »INAT-a«)

Imamo i Elvisa Miletu u Radio-Puli, koji nam je u svojoj emisiji postavljao pitanja tipa: »kruške i jabuke« i tipa: »Pula to je raj« kao npr. »Kad ćete biti kao Mladina, Polet ili Start?« i »Koliko dugo pišete za »Petice?«. (op. a. bilo je to nakon drugog ili trećeg broja).

Nakon izlaska prošlog broja »Petice«, obradovali smo se jer je Mileta odlučio da napokon nešto više kaže o »Petici«.

Napokon, ali što, suhoparne podatke o prodaji i remitendi, s tim da je i u tome polupao lončiče, govoreći o remitendi prethodnog broja (desetog) od 63%, što je ustvari ukupan postotak remitende za sve dosadašnje brojeve, i nema veze s prošlim. Imamo mi i naše dušebrižnike, našeg izdavača — OK SSOH Pula. Oni misle da je mjerilo kvalitete prodanost lista, a pošto je remitenda dosad bila velika, ukoliko se u naredna dva broja (jedanaesti i dvanaesti) ne smanji bar za polovicu, »Petice« više neće biti.

Pošto odavno sumnjamo u njihovu sposobnost organizacije prodaje lista, po izlasku prošlog broja odlučili smo to i provjeriti. Nadan, Marina, Mario, Jelena, Bjelica, Nela, dečki iz MZ. »Centar« i Mirjana, ili ako hoćete redakcija koloporteri (koje smo sami našli) glavna urednica, izašli smo na ulice, a naš organizator financija, propagande i prodaje potrudio se za 100 komada u »Uljaniku«, 15 u Tvornici cementa i 24 preko kolportera. Remitenda 11. broja bila je cca 10–15%.

Što da vam dalje pričam?

I dalje u nadi i želji za bilo kakvom suvislijom kritikom (ako se ovo do sada kritikom može zvati), pohvalom, — pokudom, pomoći, suradnjom, razumijevanjem evo imamo i dvanaesti broj »Petice«.

Na ovakav način ja vidim »Petice«, u drugačiji možda OK SSOH Pula ili E.A. ili...

Jedne istine nema, »Petica« je ona za koju svatko od nas misli da jeste.

Da li će »Petica« biti ili neće, da li je dobra ili loša, hoće li nam pomoći u radu ili smatraš da je u ovom gradu nepotrebna, odlučit ćeš ti čitače, jer »Petica« je upravo i SAMO onakva kakva ti vjeruješ da jeste.

JELENA GRUJIĆ

TRI ČESTITKE:

Draga Tereza,

Tebi i tvom orkestru čestitamo na nagradama koje ste osvojili na Međunarodnom festivalu harmonikaša i... (smo zabilježili kako dalje) u Rekanatiju. Čuli smo i čitali da ste dobili prve nagrade za najbolji orkestar i najbolji sekstet. Jako nam je drago.

Muzičkoj školi, CUO »Ivan Matetić-Ronjgov«, čestitamo 40-u godišnjicu postojanja i zahvaljujemo na mnogobrojnim koncertima koje su poklonili gradu.

Svim šljakerima u ovoj zemlji čestitamo Praznik rada!

IMPRESSUM

PET — GLASILO SAVEZA SOCIJALISTIČKE OMLADINE HRVATSKE PULA
IZDAVAČ: OPĆINSKA KONFERENCIJA SSOH PULA
SAVJET LISTA: MIRJANA AČIMOVIĆ, SILVA BODLAJ, ANTON CRNOBORI,
ALDO KLIMAN (PREDSJEDNIK), MARJAN KOSTEŠIĆ, ELVIS MILETA, SLAVOMIR MILJEVIĆ, VLATER PRENC, LUCIANA PUHAR, DANIELA ROTTA (ZAMJENIK PREDSJEDNIKA), BRUNO STERMOTIĆ, JADRANKA VALKOVIĆ
V. D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA: MIRJANA AČIMOVIĆ
REDAKCIJA: MARIO BENCIĆ, BORIS BJELICA, NATAŠA DRAGUN, JELENA GRUJIĆ, MARINA MIHALJ, DANIELA ŠKANDUL,
OLGA VISKOVIĆ — MANDIĆ
GRAFIČKI NEUREDNIK: NADAN ROJNIC
TEHNIČKI UREDNIK: ...

TISAK: »NOVI LIST« RIJEKA
TIPOGRAF RIJEKA
ADRESA REDAKCIJE (privremena): JOAKIMA RAKOVCA 12
TELEFON: 22-967/052
PRILOZI SE NE VRAĆAJU
RJEŠENJEM REPUBLIKOG KOMITETA ZA INFORMIRANJE SRH LIST JE UPISAN U EVIDENCIJU JAVNOG GLASILA POD BROJEM UP-427-2/83.
PET JE OSLOBODEN PLAĆANJA NA POREZ.

NOVI SURADNICI:
BREZA ŽIŽOVIĆ
VALNA BASTIJANČIĆ
HELENA DARIJA MORENA ETC

FOTO: E. STREJNA
FOTO: N. ROJNIC
FOTO: M. PIERI
FOTO: I. ŽIROJEVIĆ
FOTO: M. BENCIĆ
FOTO: I. DRAŽIĆ
FOTO: SMOTO

MARŠ... NA UČKU

Ove su godine omladinci Pule marširali na istarsku najveću planinu Učku. Marš je trajao u vremenskom razdoblju od 30. 3. do 2. 4. 1989. g. Publi omladinski odred nosio je ime »43. istarska divizija«, po istoimenom divizionu koji je formirana 29. listopada 1944. g. u Čabru. Odred je brojao oko 130 omladinca. Prateći stazama partizana i berna omladinci su polako opoznali svoj kraj, prirodu i ljude koji su bili neobično ljubazni. Polaganjem vijenaca oživjeli su spjeha na lrtve NOB i baštinog terena.
Puljani su također osjetili da naša ljepa lrtva osim pitomih brežuljaka i silovitih sela »vukova« i razigrano smeće, koje pri svakom naletu vjetro zagledie svoj »posjednjaj tangoo« (npr. posljednji tangoo u Spanskoj sumi), osim levdražućeg smeća, posloji i ono koje ne leti, naravno zbog težine. To bi rascio bili ostaci namještaja, stari sudopri, vremenšine te lažni kosturi bicikla i motora. Posebno je zanimljivo bio ostatak automobila (u boljim danima — lica) na kojeg su marševci naklepi negdje pri vrhu Učke. Njegovim im je unutrašnjost poslužila za odmor nakon iscrpljućeg uspona. (Iko je reklo da smeće ničemu ne služi).
I tako su uz pjesmu, držeće, cure i dečki hrabro prošli dug i naporan put do čija gđe ih je čekao topi, obrepljajući vijenčki paroli. Nakon ručka, umjesto običanog koncerta grupe »FILM«, svirale su opuštena i riječka grupa te publi »ATOMCI« — Grupa »filmi« nije naravno mogla doći zbog iznenadne bolesti jednog člana. A ma!!! ikako bi rekli Jurina i Franica!

Što se tiče incidenta ove ih godine i nije bilo. Istina, bilo je nekih frka oko podobravnica (u prevodu to su ljudi koji su se naknadno priključili odred) ali taj je problem brzo riješen. Dvojici su omladnika marša digle vrece za spavanje, jedan se smrzavao zadnji noć jer nije imao mjesto za spavanje (to je još jedan dokaz solidarnosti i simpatičnosti između samih marševaca.) Bilo je nekih sa žaljevim, ali nijetne ruke bolničarke pomogle su u najtežim bolničarima. Primenjena je i neka otuđenost, sebičnost i nepristupačnost koja je karakteristična današnjeg društva i čovjeka, ali i to opet onsi i koje se strane gleda. Neki su isjavili da im je bilo super na maršu, drugi su pomalo razočarani, trećina je bilo tako, tako. Objektivno gledajući moglo je biti i bolje. MLADI NISU I DANA PŠEČILU RADI DOBRO ZNANIH, ALI TAKO DALEKIH I NESTVARNIH PARTIZANA, NITI ZBOG EKOLOGIJE. Oni su krenuli na Učku kao u meku avanturu, zanesavši formalnosti i više se bavili pitanjem omladince kao individue, te njegove svijesti koja jedna akcija takve vrste može i mora pozitivno aktivirati. Tu leži glavna bit i svrha svih akcija za mlade, pa tako i ove. Na kraju pozivam sve ljude da se okrenu jedni drugima, sprište ruke i zajedno uživaju u svemu lijepom što nas okružuje, jedino tako ćemo opravdati i shvatiti svoje i lude postupke te zauvijek pronaći svoji sreća i blagostanje.

HELENA BANKOVIĆ

GOVORI SE O

Sve više, daleko više nego u toku posljednjih 9-10 (pa i više) godina, govori se o Jugoslaviji.

Sve više, daleko više nego u toku posljednjih 9-10 (pa i više) godina, Jugoslavija izrasta u pravu medijsku zvijezdu.

U svijetu.

U Evropi.

U Jugoslaviji.

I u ovom uvodniku, koji **NE SAMO ZATO**, prenosimo iz Nedjeljnje BORBE (15/16. aprila 1989.).

Kome treba baš ovakav **IMAGE** naše jedine domovine ?

Косовска мечка пред вратима Европе

Мирко Кларин

Шта смо тражили, то смо и добили. Што још, наравно, не значи да смо то и заслужили, али где пише да свакоме увек следује по заслуги? Мада, обично, тако бива.

А да смо тражили, јесмо. Подсетимо се, само, како смо протеклих недеља жестоко и с разлогом осуђивали југословенску дипломатију због њеног уздржавања приликом женевског изгласавања резолуција осуде Румуније и Албаније, а по питању положаја мањина и људских права. Данас, међутим, осуђујемо европске парламентарце, што су без уздржавања изразили своју забринутост због ситуације у Југославији. Ситуације, наравно, нису идентичне, али ако смо прву сматрали легитимном, тешко ћемо ову другу оквалификовати као „недопустиво мешање у унутрашње ствари“.

Мада, вероватно, хоћемо. И овим ће поводом, ту и тамо, оживети старе теорије „завере“ или „специјалног рата“, које ће упирати прстом на „познате снаге“ или „центре моћи“ којима смета „независна и несврстана Југославија“, те мешањима и притисцима (прикривеном „лажном забринутошћу“, настоје да је „дестабилизују“, „подрију“ и, у крајњој линији, „принуде на сврставање“.

Али ко би нас и зашто, овакве какви смо данас, „сврставао“ уз себе? И зашто би нас било ко „дестабилизовао“ и „подривао“, кад ми то, тако успешно, радимо себи сами?

Изнађени смо и увређени, поново, оним што нам се у свету догађа. И поново ће, нема сумње, неки оптужити југословенску службу спољних послова и дипломатију, што нису „правовремено реагвали“ и спречили европске парламентарце да кажу шта мисле о стању у Југославији и потенцијалном одразу тог стања на Европу. Као да се то стање и — његови одрази — могу

Поводом резолуције Европског парламента о Југославији

Европски парламентарци изразили су своју забринутост збивањима на Косову и ситуацијом у Југославији. Европа је, заправо, забринута због себе, због свога мира и благостања, те јој једино можемо пребацити — себичност

суштински изменити и поправити козметичко-пропагандном дипломатском акцијом. Могу се, евентуално, заташкати, али тиме неће престати да постоје.

Чињеница је да знатан део међународне јавности, у шта се свакодневно уверавамо пратећи светску штампу, не прихвата здраво за готово нашу истину о Косову. Показује нам то сада и резолуција Европског парламента, као и дебата која је претходила њеном усвајању. Међутим, да ли су за то криви искључиво страни новинари, европски парламентарци или наши амбасадори по свету, који не пишу довољно уверљива пис-

ма тамошњим листовима... Наше тврдње и политичке оцене о контра-револуцији, терору, геноциду, демографској манипулацији, спољном мешању... постаће за Европу и остатак света уверљиве и прихватљиве тек када буду званично, јавно и непобитно аргументоване, документоване и доказане.

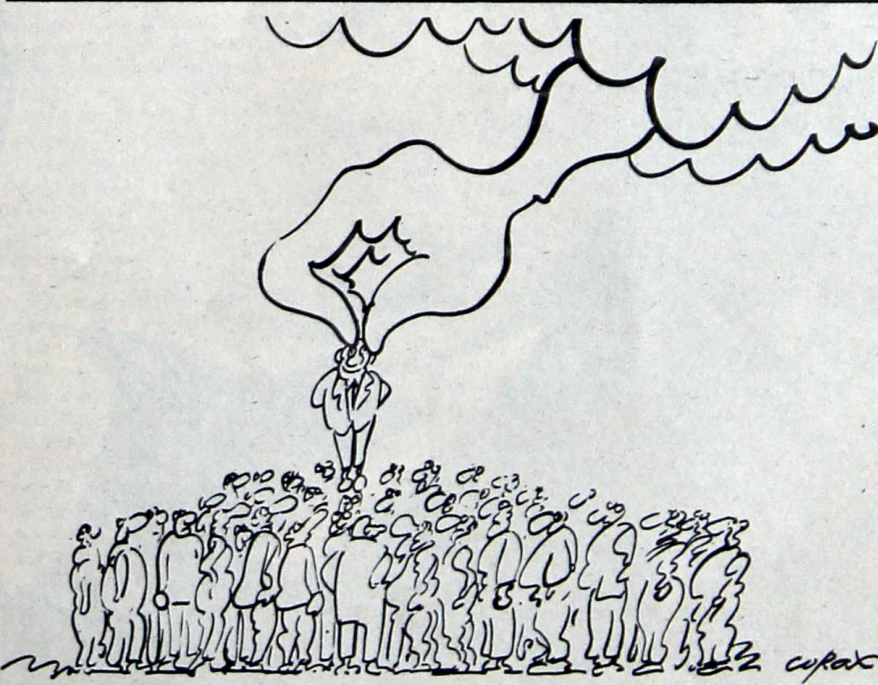
Можемо се, наравно, љутити и вређати што нам „не верују на реч“, и што податке које објављујемо другачије интерпретирају, али тиме нећемо повећати кредибилност у свету: за то су, ипак, неопходне праве речи и праве акције званичних државних органа, које су, до сада, изостале.

Као што је, рецимо, изостао званичан, прецизан државни акт о завођењу посебних мера на Косову, са јасним назнакама која се грађанска и политичка права суспендују, и на који рок, на шта смо, иначе, обавезни као потписници међународног Пакта о политичким и грађанским правима. Није нам познато да ли је, у складу са чланом 4 истог пакта, Југославија званично обавестила међународну заједницу (посредством Генералног секретара УН) о завођењу и карактеру „посебних мера“. Да јесте, вероватно би око тога било мање недоумица у свету

Европски парламентарци изразили су своју забринутост збивањима на Косову и ситуацијом у Југославији. Ако ништа друго, утешно је што нас и даље сматрају делом Европе, уз то још и значајним за њену стабилност, мада се нама самимма, понекад, чини да смо се — нивоом живота, проблемима који нас заокупљају, политичким расправама у којима се исцрпљујемо — безнадежно удаљили од те исте Европе.

Имају ли европски парламентарци право да буду, због свега тога, забринуте? И можемо ли им, увређено и надмено, поручити да „гледају своја посла“, а нас „оставе на миру“? Вероватно би се и они сами с тим сложили, кад би били сигурни да ћемо их ми „оставити на миру“, односно у миру. Проклетство геополитике и историје их, међутим, опомиње да у то не могу да буду сигурни.

Европа је, заправо, забринута због себе — због свог мира и благостања — те јој једино можемо пребацити — себичност. Огласила се, тек, када се уплашила да би „косовска мечка“ могла заиграти и пред њеним вратима. И тек тада је, како се види из резолуције и расправе која јој је у Стразбуру претходила, постала свесна „сложености косовских проблема“ и његових тешких „економских корена“, као и опасности од „албанизације Косова“. Али, можемо ли Европи и њеним парламентарцима замерати што су са закашњењем схватили оно што, понеки у Југославији, још не схватају?

„JUGOSLAVIJO, JAČAJ SVE MOĆNIJA/JUGOSLAVIJO, NAROD TE SLAVIO/LJUBAV TE, ZEMLJO, NAŠA NAPOJILA/BUDI PONOSNA, JUGOSLAVIJO !“

N.Hercigonja, Svečana pjesma

EDO MURTIĆ

O radu Ede Murtića napisane su stranice i stranice teksta. Postoji stotine objavljenih intervjua, čini se da se o njemu sve zna. Njegovo slikarstvo možemo pratiti u više ciklusa; Jadranski ciklus, Doživljaj Amerike, Sluh mora, Opatijski ciklus, Otoci sna, Brazilski ciklus, Dubrovački.... itd. Osim slikarstva Edo Murtić je radio drvoreze, sitotisak, mozaik, email, tapiserije, keramiku, a posljednjih godina mnogo radi crteže pastelom. Sve njegove radove karakteriziraju snažne čiste boje čiji se intenzitet naglašava ritmovima crnila, snažnom ritmizacijom ploha i bogatom kolorističkom imaginacijom. Njegova djela nalaze se gotovo u svim gradovima svijeta (Pariz, London, Berlin, Milano, Seul, Prag, Los Angeles...).

Do sada je o Murtićevom radu izdano stotine kataloga u zemlji i inozemstvu, a samo dvije monografije. Treća je u pripremi.

PET: Predgovor za vašu novu monografiju koja uskoro izlazi iz štampe, radio je Mel Gibson. Zašto je izbor pao upravo na njega?

MURTIĆ: Izdavač monografije je jedna francuska izdavačka kuća i oni su izabrali autora monografije. To je kod njih manjeviše konvencionalna vrijednost. Moram priznati da su naši autori teksta vrlo malo poznati u svijetu, pa sam išao na to da autor bude Mel Gibson. Gibson je inače likovni kritičar Herald tribune iz New Yorka, napisao je dosta teksta i to je jedan drugi način pisanja koji mi nema. Tip američke monografije je jednostavan, prislan, on ima sasvim drugi način gledanja, uopće pristupa. Monografija ide u izdanju jedne francuske izdavačke kuće i našeg »Globusa« iz Zagreba. Štampa se u Delu, priprema je radena u Francuskoj i Švicarskoj i vjerujem da će biti vrlo kvalitetna. Ima 450 kolora i oko 80 crnobijelih reprodukcija. Ovih dana će biti dovršena, a nekako je vezana i uz monografsku izložbu koja će u jesen biti postavljena u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

PET: Da li se već zna koliko će biti izloženo radova na toj izložbi?

MURTIĆ: Predviđeno je da ide oko 25-30 sala. Još nije napravljen konačan izbor pa ne mogu reći koliko će točno biti radova.

PET: Da li u novoj monografiji možemo očekivati jasniju podjelu vaših radova, za razliku od prethodne koju je radio Maleković i u kojoj se točno dijele ciklusi?

MURTIĆ: Ova monografija ima jedan drugi vid, drugačije je koncipirana, podijeljena je po godinama nastajanja, ali nije po ciklusima. Mislim da je to i u redu.

PET: Vi ste se do sada kroz svoje radove bavili različitim slikarskim tehnikama (slikarstvo, grafičar, email, dizajniranje plakata...). Recite nam nešto više o vašoj trenutnoj zaokupljenosti MOZAICIMA.

MURTIĆ: Ja mislim da jedan slikar treba poznavati sve slikarske tehnike. To je samo pitanje tehničkog prosede, pitanje likovne koncepcije. Mozaik je po mom mišljenju vrlo autentična, ali i najljepša slikarska tehnika. On je jedna od najstarijih, najboljih tehnika koje vremenom razdoblje mimoilazi. Mi danas imamo mozaike koji traju hiljade godina, a nisu se promijenili. Naravno, on je i najskuplja slikarska tehnika.

Ovaj mozaik koji radim u Puli nastao je na bazi moje ideje kojom sam došao do koncepcije koja se na kraju i ostvarila. Koristio sam venecijanski mozaik (kombinacija stakla i različitih vrsta kamena kao što su granit, bazel, mramor, prirodan kamen...) Radim sa mojim suradnicima, mladim ljudima koji su pripremali, pa zatim slagali kamen i staklo i ovo je zapravo bila jedna vrlo uspješna škola mozaika i mislim da ćemo i nadalje tako uspješno raditi.

PET: Na ovom vašem mozaiku (6 metara dužine i 3,15 metara visine) ima oko 78000 komadića kamena (2 na 1 cm) i stakalaca (0,5 - 1 cm). Koliko je uloženo vremena, sati rada da bi se svi ti kamenčići složili u jednu cjelinu?

MURTIĆ: Radionica mozaika radi već dvije godine, a na ovom mozaiku, radilo je kontinuiranim tempom osam ljudi oko dva mjeseca. Mi zapravo ova-kav jedan posao kao što je mozaik u zgradi INK ne bismo mogli napraviti bez takvog materijala i ovako dobro uigrane ekipe.

Dovršenje ovog mozaika predstavlja jedan predivan rezultat i u tehničkom i u likovnom pogledu.

PET: Trenutno ste u Puli, na montaži vašeg mozaika u zgradi INK. Kako je došlo do suradnje između vas i arhitekta Cetine, da li je bilo i ranijih razgovora o samom oplemenjivanju prostora, sudjelovanju umjetnika i arhitekta...

MURTIĆ: Nažalost, moram uz ovaj odgovor dati jednu izjavu koja ne ide u prilog arhitektima. Većina je arhitekata u svojim koncepcijama do danas isključivala korespondenciju umjetnik - arhitekta.

Medutim, ja sam ugodno iznenađen koncepcijom arhitekta Cetine koji je po mom mišljenju vrlo dobro riješio cijelu koncepciju jedne ovakve ustanove. Jer, nije ovo samo kazalište, ovo je jedan veliki multimedijalni prostor, sa svim mogućnostima i funkcijama izvedbi. Njegova koncepcija je bila da bude prisutna maksimalna intervencija umjetnika. Tako će i u foajeu biti postavljen reljef poznatog talijanskog slikara i skulptora iz Milana Waltera Mocennia, rođenog Puležana koji je i neposredno vezan sa kulturnim stvaralaštvom Pule...

Cetina je našao nekakvu zajedničku koncepciju u domišljatosti sa našim stvarima pa su tako on i direktorica FJF-a pozvali i mene. Zapravo, oni su objedinili sve situacije u gradu i republici da bi se ostvarila ta zamisao i mislim da se bez njih sve to ne bi ostvarilo.

Smatram da ova zgrada, ovaj teatar za Pulu znači jedan strahoviti korak prvog reda u kulturi.

PET: Da li mislite da će ljudi u Puli moći ostvariti kvalitetne sadržaje i programe u ovoj zgradi?

MURTIĆ: Da li će Pula jednog dana imati svoj redovni teatar ne znam. Ja u principu nisam pristalica tzv. činovičkog kazališta koji kod nas postoji, ali u okviru jedne austrougarske koncepcije.

Teatar ne bi smio biti činovički. Glumci ne bi smjeli biti na plaći, to je isto tako kao kad bi mi slikari bili na platnom spisku nekog foruma ili neke ustanove koja će nas plaćati, pa mi slikali ili ne. Bez obzira radimo li loše ili ne. Glumac je kod nas na neki način uhljebljen i to je zapravo žalosno stanje. Glumac je izjednačen sa onima koji dobivaju minimalne osobne dohotke. On zaraduje zapravo na nekakvim spotovima, a u svojoj matičnoj kući dobiva minimalne honorare. Npr. vrlo je čudno da jedan spot nekakve fabrike bombona donese više nego dvije-tri kapitalne predstave. To je jedna anomalija. Ja lično mislim da teatar mora biti predstava, kao što je to u svijetu. Teatar se dogodi onda kada se napravi dobra predstava. Kada je predstava gotova glumci se obraćaju svojim kućama.

Birati treba ono najbolje od najboljeg. Apsurdno je da Hrvatska danas ima skoro četiri operne kuće. Prema tome, kako će kazalište funkcionirati pitanje je samo politike gostovanja, pravih gostovanja, jer predstava može donijeti puno više nego jedan stalni teatar. Ukoliko to bude dobar teatar u redu, ali ako bude loša koncepcija...

PET: Osim ovog pulskog, gdje se još nalaze vaši mozaici?

MURTIĆ: Radio sam jedan poprilično velik mozaik pošte na Rijeci, zatim u jednoj maloj staroj pošti u Poreču i mozaik na signalnim stupovima u Poreču gdje je svojevremeno bilo predviđeno da se napravi jedna marina, a to bi bili neka vrsta znakova, signala, putokaza. Nažalost ovaj je mozaik uništen iz jednostavnog razloga što su ljudi skidali kamenčić po kamenčić i nosili sobom kao uspomenu. Taj je mozaik ovlašten i trebalo bi ga kompletno restaurirati u mom prisustvu.

PET: Bojite li se činjenice da bi se i sa ovim mozaikom nešto slično moglo dogoditi?

MURTIĆ: Ovdje je uvijek netko od ljudi prisutan, pa sumnjam da će se nešto slično ponoviti i sa ovim mozaikom.

PET: Vi ste u Istri, odnosno Vrsaru više od 25 godina...

MURTIĆ: Ja sam u Istru došao 1945. godine, neposredno nakon oslobođenja. Tada smo mi likovnjaci Hrvatske trebali dobiti prostor za rad na Crvenom otoku kod Rovinja. A onda, nakon toga sam dolazio jer mi se Istra sviđjala. Sviđjeli su mi se njeni pejzaži, ambijent, ljudi, kao i sve ostalo.

Volim Istru, stalno dolazim i smatram je djelom svoga boravka, jer ovdje se osjećam kao kod kuće.

Nažalost, ima ovdje mnogo arhitektonskih pogrešaka i velikih promašaja. Istru je potrebno paziti da bi ostala autentična, a u isto vrijeme turistički itekako zanimljiva. U Istri se mogao razviti najveći turizam s obzirom na kvalitetu njenih pejzaža, njenog ambijenta. Medutim, ovdje se išlo na jednu drugu koncepciju koja nije jako pametna, a to je masovni turizam. Puno se mučiti, puno raditi, a ništa ne dobit. Istra je na najvišem turističkom i atraktivnom nivou, medutim, mi smo ostali na razini kampova, turizma u sobicama od 3-4 m², najjeftinijeg turizma. Ta je koncepcija, nažalost, pomalo sirotinjska.

PET: Poznati ste kao i odličan gastronom i sam odlično kuhate...

MURTIĆ: Smatram da je i kuhinja jedna vrst umjetnosti i da to nije ništa neobično. U Istri postoje izvrsni specijalisti koji su rijetki u drugim krajevima. Nažalost, mi smo se već i u tim situacijama prilagodili turizmu tako da je ovdje vrlo teško dobiti jela tipična za ovaj kraj. Uglavnom se mogu naručiti beške šnicle, čevapčići i ražnjići, a zaboravljena su prava jela koja se mogu dobiti eventualno u ponekim malim selima i mjestima.

PET: Jedrenje je još jedna od vaših slabosti.

MURTIĆ: More je jedna moja velika ljubav. Ja sam na moru već godinama. Počeo sam sa manjim brodom dok su djeca bila još mala, pa malo većim, a danas smo već i moreplovcvi. Osim toga moji su sinovi odlični skiperi i jedriličari tako da veliki dio i ljeta provodimo na moru.

Jahtom smo obišli Jadran i Mediteran. Znam manje više svaku val, svaki otočić Jadrana. Prošli smo Grčku, jedan dio Italije. Svijet još nismo obišli jer putovanja oko svijeta mogu si priuštiti samo multimilijarder, ili ljudi kao što je moj prijatelj Joža Horvat koji je uspio velikim naporima dokazati Dalmatincima da moreplovac može biti i jedan Medimurac.

PET: Na vašim se slikama osjeća prisutnost mora u svjetlosti, ljepoti. Osjećate li vi u sebi temperament, dah ovog podneblja, ili...

MURTIĆ: Mislim da smo svi mi na neki način mediteranci. Nitko ne misli kad govori o Engleskoj da to nije pomorska zemlja. A Engleska je pomorska zemlja i 100-200 kilometara od mora. Za nas je mediteranac samo onaj jugoslaven koji je rođen 25 metara od mora. Mislim da je Mediteran mnogo širi geografski i duhovni pojam.

PET: Vi ste slikar koji je za sve ono što je radio dao jedan svoj specifičan izraz. Što vas pokreće, o čemu ovise vaše faze stvaralaštva...

MURTIĆ: Ja sam možda intuitivac, ja to negdje osjećam. Ne postoji neki plan zašto sam upravo to i tako napravio. Nekad to počme od praznog papira i točke na papiru. Nikad nisam stvarao plan i program pa rekao ja ću uzeti odavde ovo, a odanle ono. Slikarstvo je život koji se živi na ovaj, ili onaj način. Kad bi čovjek sebi programirao kako će živjeti od rođenja, mladosti, pa do starosti onda bi se ubio isti čas. Uvijek je to nepoznanica, kao što je i život nepoznanica.

Meni su žalosne sudbine ljudi koji već unaprijed znaju koliko i koliko radim, pa ću napraviti to i to. To je vrlo siromašan i jadan život. Ja mislim da život treba živjeti, kao što slikarstvo treba živjeti. Život je slikarstvo i to je sve.

PET: Što mislite o odnosu mladih ljudi i kulture, umjetnosti. Može li se govoriti o opadanju pravih vrijednosti, jer uzmemo li npr. težak život djela klasične glazbe i milijunske tiraze popularnih bendova...

MURTIĆ: Ja mislim da je to sasvim razumljiv polet i da se ne radi o opadanju pravih vrijednosti. Potrebno je najprije reagirati, pa onda opismeniti. Ljude ćeš najlakše opismeniti novinama, romanima... a kad nauče čitati onda treba krenuti dalje. Prema tome, ljude na muziku najprije treba naviknuti. Danas na slušanje nekog benda, sutra na dobru muziku.

Mladi ljudi se razvijaju i razumljivo je da oni imaju neke oscilacije, pa imali smo ih i mi, nije danas neka posebna situacija, niti je ovo vrijeme drugačije. Sve je to i nekad bilo tako samo su bili nekakvi drugačiji uvjeti, drugačiji koraci. Mlad čovjek točno prema svojim godinama ima svoje potrebe, strasti, nagone, rezultate, padove, uspone...

PET: Koliko znam i glazba je vaša slabost.

MURTIĆ: Muzika je prisutna u mom djelu. Smatram da su slikarstvo i muzika nešto neodvojivo. Ja volim Orfeja, Carminu Buranu, Stravinskog...

PET: Povodom jedne vaše izložbe u Bruxellesu novinar Lisoare je napisao da za vaše slikarstvo ne vrijede mjerila koja važe za likovna djela, da se to može mjeriti samo glazbom Ravela, impresioniste...

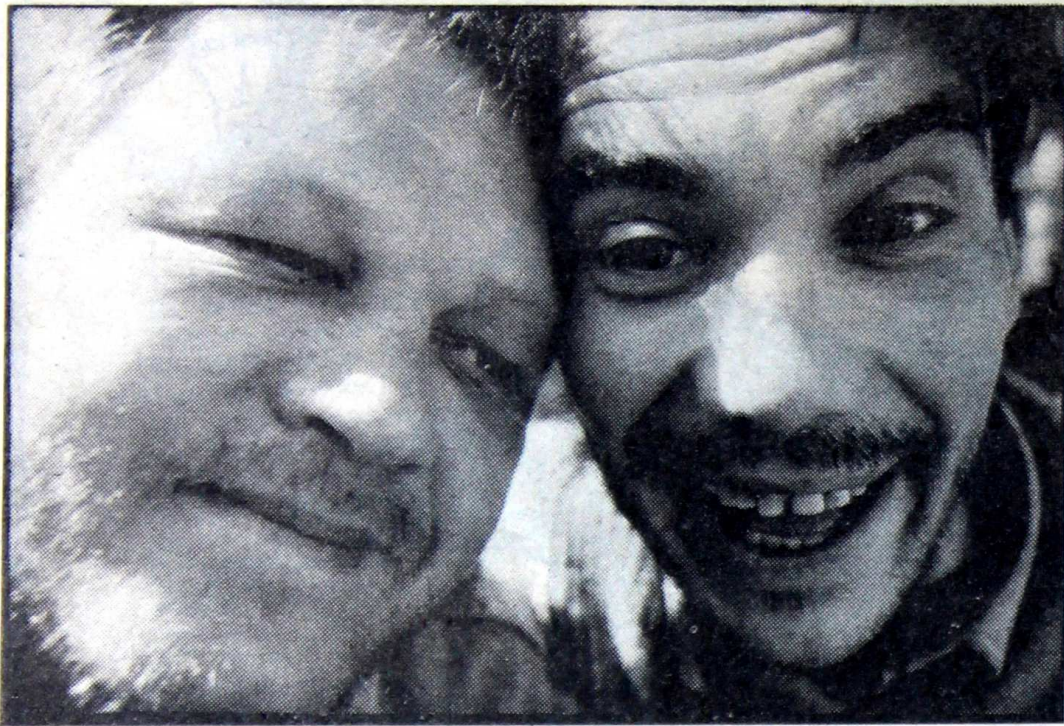
MURTIĆ: Pitanje je to shvaćanja. Mena slika nije prava ukoliko nije zvučna. Slikarstvo bez boja je jako čudno, teško je to objasniti. To je kao ona parola »ručak bez vina je kao slika bez bojes«.

MILAN PAVLOVIĆ

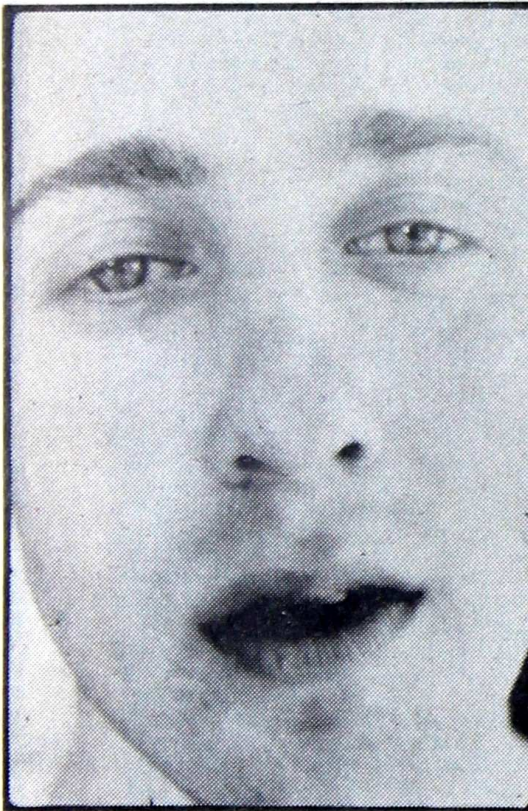
Foto: Igor Zirojević

DUGO, ŽARKO, TOPLO PULJSKO LJETO, NAIME

PET O'PET BLOJ 12 STAMCAG.

Svaki primorski, domorski i priobalni grad, može i onaj dalje, mislim u unutrašnjosti, samo ako su mu ljudi ambiciozni, ima svoju ljetnju manifestaciju kulture, turizma, propagande, ponude i potražnje. I njome se ponosi. Često se to kaže – legitimira. Na takvoj manifestaciji «od-svega-pomalo» obavezno se svira i pjeva (seriozno, tj. u frakovima, ali i zabavno), neizostavno se pomalo pleše i glumi, ponegdje se vrte filmovi, a ponegdje drugdje samo volovi na raznju, u ljepoti se nadmeću ljudi i životinje, u rasponu od banalnih misica do plemenitih konja.

Negdje se ovi vašari taštine i svakakvog ukusa zovu festivalima, drugdje se zaklinju da je ono što oni, ti drugi, priređuju sve drugo samo ne festival. I tako dalje. Budući se uglavnom radi o nijansama jednog (tj. jedno-te-istog) principa, prilično je nevažno kako sama stvar sebe zove.

Zajedničko svim našim ljetima, sjeverno-istočno-južno-zapadno, jest ono principijelno opredjeljenje koje se može pročitati i u prijedlogu koncepcije PULJ-a, citiramo: «Koncepciju PULJ-a potrebno je izgrađivati na bazi: - prepoznatljivosti programa koji bi postali tradicionalni, - domaćoj produkciji koja će sustavnom promocijom unapređivati domaće stvaralaštvo, - programima koji će predstavljati kontinuitet kulture i integraciju našeg prostora u jugoslavenski, odnosno evropski kulturni prostor»

Zajedničko svim našim ljetima je, nadalje, i to da strašno puno koštaju, pogotovo u odnosu na ono što stvarno nude. Da i ne govorimo o koštanjima u odnosu na cijenu kontinuiteta u razvoju i unapređenju kulturnih djelatnosti. Naši zavodi za kulturu i koješta drugo još se nisu potrudili izračunati ove parametre.

Zajedničko svim našim ljetima je, najzad, i to da – u velikim segmentima programa, recimo glazbenih – silno nalikuju. Zato jer razni marljivi svirci umiju iskoristiti organizatorsko neinventivnost, pa istoga Chopina i Mozarta utopiti po pet–deset puta.

Zajedničko svim našim ljetima je, da završim, i to što su u stalnom traganju za vlastitim specifičnostima, u koje se, traganje, upuštaju zbog latentnog nezadovoljstva vlastitim im pojavama. U nedogled.

Istrajno, u mjeri prema kojoj je glasoviti Marcel Proust čisti amat.

Naravno kad nešto ovakvo napiše takozvana omladinska štampa, onda se na njene teze odgovara poznatim argumentima: no, no, nezadovoljnici i kritizeri jedni, kao da i mi u vašim godinama nismo mislili kako treba korjenito promijeniti svijet, da vas vidimo, čik, smislite nešto pametnije!

Omladinska štampa, međutim, ne misli kako je upravo ona (u ovom društvu, ha!) pozvana da smišlja nešto pametnije, ali misli kako ima prava misliti ono što misle već i piče na grani: da, naime, ovo siromašno socijalističko društvo relativno uredno i relativno pristojno plaća dovoljan broj takozvanih profesionalaca, to jest onih koji su relativno sposobni da osmisle i promoviraju (u ovim krajevima popularan izraz!) neke zanimljive, racionalne, operativne, vremenu primjerene, suvremenom senzibilitetu još primjerenije kulturne sadržaje! Ili da, barem, smisle i angažiraju neke profesionalce, stvarno kvalificirane da takve sadržaje izmisle i realiziraju. Umjesto da za skupe pare i iz godine u godinu taljgaju neke forme i formule, koje su provjereno služile još za uspjavanje dinosaurus.

U tom smislu «Petica» upućuje srdačne čestitke kreativcima programa ovogodišnjeg Puljskog ljeta ili PULJ-a '89, divce se njihovoj nezapamćenoj originalnosti i inventivnosti. Iznimke, kao uvijek, potvrđuju duboku odanost provjerenim tradicijama.

Ovogodišnje PULJSKO LJETO ili PULJ '89, obuhvatit će 31 sadržaj. Među kojima je 5 časnih amaterskih napora u folkloru, drami, pantomimi, plesu, glazbi, likovnom samoiskazivanju. Tih pet sadržaja amateri će opetovati, odnosno postvarivati 28 puta – u kontekstu ukupnog programa bit će vidno najdinamičniji i najagilniji.

Preostaju profesionalci. U glazbi 9 puta (1 opera, 1 oratorij, 1 requiem, 6 koncerata od kojih pola solističkih). U raznim likovnim umjetnostima 8 puta (u rasponu od ratnih portreta Božidara Jakca do kostimografije Veronske arene). U samostojnom, vlastitom i kazališnom prikazivanju čak 7 puta, naime u sedam starogrčkih naslova, čitav festival, ali o tome posebno. Najzad, 2 puta i istinskim, deklariranim, prononsiranim festivalskim produkcijama – jedamput filmskoj, drugi put konjskoj, oba puta u Areni. Arena je, uopće, čudesno festivalsko mjesto koje tradicionalno gaji i jedan čudesno festivalski termin: kraj srpnja ili jula. Kad je taj termin, lani, dojadio izbjirljivim filmadžijama (zbog vrućine, visokih cijena, gužve po restoranima, prebukiranih hotelskih kapaciteta), pa su odlučili da svoj festival premjestu u svježiji, kišoviti, prazniji i jeftiniji kolovoz ili august (kako bi bili bliži venecijanskoj Mostri), u sparni i krcati srpanj spremno su uletjeli manje osjetljivi konji. S međunarodnom reputacijom. Tako će, umjesto 36. postjubilarnog festivala jugoslavenskog igranog filma, što je dokonim domaćim i stranim turistima već postalo monotonu, u tradicionalnom festivalskom terminu Arenu zaplijesiti mnogo skuplji i plemenitiji protagonisti. Znaete pošto košta jedan čistokrvni lipicaner? Pa još kad ima rodolovno stablo i kad zna plesati po taktu valcera?! Navalite i uživajte, prvi put u vašem gradu!!!

Budući se u lipicanere ne razumijem, nisam u mogućnosti pojmiti ni kulturno-umjetničku dimenziju njihova učešća u manifestaciji PULJ '89 (nema stručne literature o ovoj problematici, za sada).

Zato bih uvodno komentirala samo onu prvu programsku inovaciju ovogodišnjeg toplog puljskog ljeta, koja se u materijalu čiji je naslov «Prijedlog programa Puljskog ljeta '89» pod točkom 3.1. zove «Festival od antičkog teatra do suvremenog teatra (prilog)».

Nosilac ovog jedinstvenog, iznimno obećavajućeg i savim autentičnog projekta je RO FJIF (ujedno i koordinator cijelog PULJ-a '89), ali je njegov autor Eduard Tomičić Buntauli, zagrebačko-pariski Puljanin, koji je cijelu stvar izmislio i obrazložio. Oficijalno, on je to napravio ovako:

EDUARD TOMIČIĆ BUNTAULI
Naselje Veli Jože br. 3 – Pula
telefon: 28-768

PROLOGOMENA
prijedlog projekta festivala, tematskih simpozija i akcija

Karakter manifestacije: **TEMATSKI**
Znanstvena i popularna interdisciplinarna obrada «velikih epoha kulture»

u **ETAPAMA**
od HELENSKOG razdoblja, preko antičkog RIMA, SREDNJEG VIJEKA, RENESANSE, BAROKA i tako dalje do naših dana.

po **RAZREDIMA**
teatar, arheologija, glazba, književnost, likovna umjetnost i tako dalje.

TRADICIONALNA
svakogodišnja manifestacija s početkom u ljeto 1989. godine (od 1-10. 07.)

INTERNACIONALNA
ove godine trojezična (hrvatskosrpski, slovenski, talijanski) usmjerena ka formaciji ALPE-ADRIA, u projekciji ka Evropi i šire.

CJELOGODIŠNJA
u sklopu PULJ-a: predstave, okrugli stolovi, predavanja, izložbe i tako dalje, znanstveni simpoziji po razredima, raspoređeni tokom jeseni-zime i proljeća, tematske izložbe, seminari, izdavaštvo, profilirana «Operna sezona», susreti turističkih saveza, susreti «srodnih» – gradovi s arenama, gradovi-festivali, simpoziji-simpozij i tako dalje.

PLURALISTIČNA
u smislu interesa: organizacija, tehnička obrada, marketing, turizam, promocijske akcije, revitalizacije prostora i sadržaja, okupljanje zainteresiranih u regiji... stoga po prirodi.

KOPRODUCENTSKA
mislim na ujedinjavanje interesa postojećih uhodanih struktura u gradu: primjerice RO FJIF, ARHEOLOŠKI MUZEJ ISTRE, MUZEJ NARODNE REVOLUCIJE ISTRE, TURISTIČKI SAVEZ OPĆINE i tako dalje, na nivou grada, regije, republike i šire, dakle:

LEPAZASTA
Intencija ka otvaranju «novim sadržajima», otvorena za moguće nadopune i obogaćenja u smislu prihvaćanja novih koproducenta, sponzora, suradnika, suučesnika, sugestija... stoga je ova «nulta godina» zamišljena kao ponuda stanovitog

MODELA ili MAKETE
kao okosnica (armatura) sposobna da prihvati višeznačne nadogradnje.

Usputne napomene:
ime festivala (akcije) – PROLOGOMENA zaštitni amblem – tri jarca (tragos) kao simboli kolijevke zapadne kulture, ujedno (i) pučki simbol Istre, u tri boje (zemlja, kamen, lapor) na tamnoplavoj podlozi (more) crveni-bijeli-sivi jarci O detaljima i obrazloženjima usmeno, ili po potrebi dodatnim elaboratima.

Pula, 31. 01. 1989. Eduard Tomičić Buntauli, v. r. (autor)

P.S. Ovaj dopis prilazem kao ispravku, nadopunu sadržaja i karaktera projekta na već prihvaćeni prijedlog RO FJIF od 25. 01. 1989. godine, u smislu odnosa, uloga i nakana zainteresiranih strana.

U daljem tekstu Eduard Tomičić Buntauli predložio je i način izvođenja svoga projekta, odnosno njegove termine:

NASLOV	PRODUCENT	PROSTOR
1. OTVARANJE FESTIVALA	Grad-festival	Stavoluk Sergijevaca
2. IFIGENIJA U AULIDI	Kazalište «van Zajc» (Talijanska drama plus gosti), Rijeka	Muzil
3. ILIJADA	Grad-festival	Rimski mauzolej (Ist.)
4. ORESTIJA	Grad-festival	Rimsko kazalište
5. «MIX» (komedija)	Grad-festival, Gl. družina HISTRION, Teatar MOVE	Rimsko kazalište, Kaštel, inii prostori
6. IFIGENIJA NA TAURIDI	Slovensko gledalište, Trst i gosti	Augustov hram
7. BATRAHOMIOMAHIJA	Amatersko kazalište INAT i suradnici	Dvoriste srednjovjekovne zbirke AMI

Kako se radi o prvom pokušaju uobličavanja jedne ovakve kompleksne i obećavajuće zamisli, potražila sam Eduarda Tomičića Buntaulija.

Stid me neće biti, tebi da ja padnem pred noge
Smrtna je sam, ti sin božićin. Pa da se oholim?

Tako kaže Klitemnestra Ahileju, u činu četvrtom Euripidove IFIGENIJE U AULIDI. Što točno opisuje osjećaj kojim sam se rukovodila kad sam autora zamolila za razgovor. Taj je razgovor uglavnom sadržan u ovome što teče. A teče (i rekao je) samo i spontano, tako da su moja banalna pitanja bila nepotrebna.

Ovo nije bio slučaj da je Pula raspisala neki natječaj u vezi sa PULJ-em, pa da sam se ja pojavio sa jednim programom, netko sa drugim... onda bi vjerojatno trebali njih pitati zbog čega baš taj i takav program. A ja sam autor, naprosto se time bavim, to je u mojoj prirodi, ja autorski gledam na stvari. I zapravo je sticajem okolnosti došlo do svega ovoga. Ja sam zadnje tri i po godine živio u Parizu, trebao sam snimati film za Francuze na terena unutrašnje Istre, tako da sam prošlog ljeta bio mjesec i po dana ovdje i u šestom mjesecu trebao snimiti taj film. Međutim, producent je pomakao termin za otprilike devet mjeseci zbog situacije u Jugoslaviji i meni je ostala jedna rupa u sezoni, jer zbog tog posla nisam ugovarao nikakve poslove u teatar, što sam ranije radio. Došao sam u Pulu jer sam se htio odmoriti kod mame i sestre i zbog toga što mi je žena pripremala premijeru u Gavelli pustio sam je da stvara, nisam je htio smetati. Setuc-kao sam Pulom i došao do nekih mjesta gdje sam bio i ranije. Slučajno sam došao do Arheološkog muzeja, gdje sam htio vidjeti jednu skulpturu koja je lažala tamo godinama i onda sam otišao pogledati ostatke rimskog teatra za koji mislim da je trebao biti već puno ranije oživljen.

I onda kako je čovjek autor po prirodi, sjednem, zapalim jednu, pa drugu cigaretu pa sam tako mislio da bi se tu neke stvari mogle i dogoditi, da je šteta zapravo što se ništa tu ne događa. I onda sam u novinama pročitao izjavu Gorke Ostojić-Cvajner, želju da se tu hoće nešto pokrenuti. Ja nju nisam ranije poznavao i nikog ne poznajem u Puli, jer sam se u ono vrijeme družio sa probisvijetima, što sam i sam bio, tako da oni nisu u ovim strukturama, oni su uglavnom u zatvorima ili negdje drugdje...

Stvorila mi se neka ideja da bi se tamo moglo nešto napraviti i krenuo sam to preispitivati. Nazvao sam Gorke, rekao kako se zovem i da bi htio sa njom porazgovarati. Popili smo piće i vidio sam da postoji nekakva želja i kad sam se uvjerio... napravio sam koncept i tražio da mi se do decembra kaže da li su zainteresirani za projekt ili ne.

Već davno od radosti kilkoh ja
Kad prvi ono obnoć stiče vatre glas...
Uzeće, propast grada Ilija.
I gdje to prekori me: «Krijesu li vjeruješ
I misliš, Troja da je u prah pala sad?
Baš lako se u žene srce rasplamtiti!»

Klitemnestra, u AGAMEMNONU, čin treći

Tu se dosta barata sa ovim pojmom antički teatar, a to nije to, ja to nazivam prolegomenom. Zbog toga što ako kažete antički teatar, onda će svi misliti da se ovdje pravi teatar koji će se graditi na antičkom dobu, međutim, ne događa se nikakav festival koji će se baviti antikom, već će se baviti razdobljima.

Kreće se antikom jer se od nečega mora krenuti, to je normalno, a antika je najbogatija i najosmišljenija, i normalno je da se krene od Grka. Zelja grada bio bi vjerojatno Rim, ali ja krećem od mojih želja.

Kada sam studirao teren, kad sam počeo baviti nekakvim animatorstvom da ga tako nazovem, kada sam došao iz Pule u Zagreb i počeo širiti tu ideju među ljudima, uglavnom im se ideja činila zgodna i potrebna...

A dugo bi mi pričati bilo iznova,
s kolikim ljudima se družih, njima ne škodih.
Sve slabi vrijeme, samo stari skupa s tim.
I sad ustim' čistim, srca pobožna
Atenu zovem, zemlje ive krajlicu,
Da u pomoć mi dođe,

Oresto, čin treći, EUMENIDE

Neće to moći ići široko zbog jedne urođene inertnosti, jer prvo je teško dok ljudi shvate da trebaju popuniti svoje vijuge da daju ideje, popunjavaju... dalje, zbog administrativnih problema. Ovdje su ljudi strašno zakomplilirali si život. Samim tim što kad su mislili da treba napisati elaborat, pa ga poslati, pa čekati da dobiju odgovor i pare. Mislim da je to potpuno pogrešno i da treba ići zapadnjačkim sistemom. U redu, ukoliko grad interesira taj PULJ što sam vidio i ako su pola svojih sredstava odobrili za ovaj projekt, onda mislim da se neke stvari trebaju širiti putem sponzorstva, ne samog grada, već i regije. Mislim da to može biti interesantno i za turizam.

Ima različitih stavova. Postavljali su mi pitanja, pokušavali srušiti ideju npr. sa pitanjima gdje će ovakav grad koji nema od 1971. godine teatra moći shvatiti jednu grčku dramu. Ja sam veliki protivnik takvih nekih gluposti i čini mi se da upravo zbog toga što je Pula jedan nevin grad da treba krenuti sa jednom vrlo jakim ekipom, vrlo jakim podlogom, a bolje podloge od grčke drame nema. To treba po meni biti jedna velika ekipa i velika akcija, baš velika, da bi se taj grad zdmiao. Ja ne vjerujem da su ovdje ljudi glupi. Ja sam uvijek Puli vjerovao puno, i ljudi ako je nešto dobro, vole i razumiju. To mistificiranje je grozno. Tako su i Krležu skoro ubili, on se žalio svima, pa i meni da ga nitko ne čita? nitko ga ne prodaje i ostao je živjeti samo od penzije. Plašili su u školama klince uvjeravanjima da se to ništa ne razumije i tako se Krleža nije čitao. I onda sva sreća pojavio se Čengić koji ga je počeo popularizirati na neki način. Zapravo su ljudi kad su počeli čitati shvatili da je Krleža jako razumljiv i samo što je kvalitetniji od ostalih. To je jedini problem bio za mnoge koji su ga htjeli uskopiti.

Tako vam je i ovo, tako i mnogi ljudi ne čitaju Bibliju što je čudno, a u njoj ima jako lijepih stvari, a ni Marxa nitko ne čita, to je filozofija, iako on ima finih stvari koje treba pročitati bez obzira da li se čovjek bavi politikom ili ne.

U zemlji ovoj družbu novu vidim ja.
Al strah me nije, – čudom oči čude se
A tko ste? Vama svima skupa zborim ja
I strancu, do mog kipa što noću čući tu,
I vama;

Atena, čin četvrti, EUMENIDE

NASTAVAK NA 90. 11

Pula

**JOŠ UVIJEK ISTA KLAPA,
PO TKO ZNA KOJI PUT**

Ekologija je furka. Trend je. In. Vjerojatno ne samo zbog trenda već i konkretne situacije u gradu (Pula to je raj) imali smo prošlu godinu zvanu »Godina čistoće« & »Ulice su vaše lice«, što suprotno obećanjima nije donijelo nekakvog reda u kuću.

Ovdje ekologiju dovodim u vezu sa najelementarnijom kulturom ponašanja u jednoj civiliziranoj sredini koja bi da izbjegne piš & govna na svakom kantunu. Zato i ne pucam na istinske ekološke probleme kao što je ugrožavanje čovjekovog opstanka na ovoj planeti rasturanjem prirodnog okoliša. Puštimo to ča. Nećemo delati demonstracije zato što Jugoslavija nije potpisala sporazum o ograničavanju proizvodnje freona koji rastura ozonski omotač. (To je ono ča se puni u sprave za grafitiranje lakove za kosu i još ča drugo.) Zato pušmo ča i samo ime ekologija. Još bi nam se mogli desiti transparenti »Živjela ekologija« & »Nedajmo da čovjek izumre« sa slikama anđelčića, dinosaurususa i tiranosaurususa rexa...

Prije nego dosegne visine ekoloških – stvarno ekoloških problema, poberimo malo po kantunima, tamo-di hitamo šporke mudante i bičve, povadimo ono žuto iz usih i krmežlji z oči, pogledajmo koliko pišamo okoli školjke u veceju.

Ovi naš grad (Pula to je raj) ima ne samo toliko takovih kantuna, nego nan se i na srid kamare neki pošra.

NU? TU SMO! Svi skupa delamo neka Pula bude raj pa makar zbog toga morala proći kroz, kako kaže naš prešidente di comuna, »čistilište«. Nećemo sad o tome koliko je smišno nazvati akciju »NEKA PULA BUDE RAJ« ako već svi znamo da »Pula to JE raj«, a ki ne zna neka pita »Idijote«.

Koliko će sad to »čistilište« trajati. Jednodnevni ho-ruk i bašta, ili bi trebalo da od naše općinske uprave tražimo i konkretne tzv. dugoročne programe, a to će reći: PER PRIMO... EDUKACIJA NA SVIM NIVOJIMA

Učiti dicitu i doma i u vrtiću i u školi – jer zašto da onda školom zove ako ih tamo nismo naučili osnovama... osnovama... ej, ponavljam osnovama civiliziranog ponašanja u zajednici & urbanoj sredini.

PER ŠEKONDO... REPRESIJA

A šta je država drugo nego aparat prisile i prinude ili smo mmi i državu ukinuli i stigli u komunizam, a da to i ne znamo. Da! Represija koja podrazumijeva oštre kazne za svakoga tko pljune, baci šporkecu na ulicu i ono drugo što svaki dan svi zajedno činimo, a ne bi baš trebalo ako nam je stalo do ovog grada (Pula to je raj).

Ovo per primo i per sekondo važi ako smo učinili ono što još nismo – OPRALI GRAD (Pula to je raj) i organizirali efikasnu službu koja organizirano skuplja smeće i umiva grad (Pula to je raj)... upravo to, službu koja treba umivati, a ne da svaki dan ima pred sobom situaciju koja je zrela na generalno čišćenje, jer tko će ih platiti da svaki dan delaju generalno. Oni trebaju da svaki dan samo brišu prašinu. E sad, kako organizirati tu službu koja će biti efikasna i koja neće imati efekte produktivnosti kao i sva naša ostala privreda... dalje više nemam što pisati jer bi sad trebalo i o samoupravljanju i... kamo bi još sve stigli, a onda bi to bila

pašta od teksta baš kao u životu, a cijeli život u ovako malo teksta kao što mi treba da ispunim ovaj uvod...?! To ne bi imalo smisla. Ili bi tek onda imalo! ILLI?!
Čitaoče reci i ti nešto. Piši nam na adresu:

REDAKCIJA »PET«
JOAKIMA RAKOVCA 12
52000 PULA

Reci što ti misliš. ILLI, ne moraš ni nama reći, piši u »Glas Istre«, javi se u Radio – Pulu, možda AT-klubu, piši predsjedniku općine, javi se za riječ na nekom sastanku (možda u M.Z. ili na svom radnom mjestu). Učini nešto.
Pokreni takozvanu inicijativu!
Poberi šporke za sobom.

Mario Benčić

Istria

Onima koji za i o Bujštini ne znaju što bi znati trebalo, uz ostalo pomaže i monografija – »BUJŠTINA – IL BUIESE« – gdje pod »općenito o Bujštini« uz ostalo piše:

– Područje Bujštine obuhvaća sjeverozapadni dio Istre, površine 368 km²... Sjeverna granica prema općini Piran i Sloveniji čini rijeka Dragonja... Istočna, prema općini Buzet, brežuljkaste uzvišice Zrenja i Oprtija, koja se preko Livada, spušta na rijeku Mirnu, i njome teče sve do ušća i čini južnu granicu prema općinama Pazin i Poreč. Zapadna granica ide obalom od ušća rijeke Mirne na jugu do Savudrijskog Rta i ušća rijeke Dragonje na sjeveru u dužinu od 58,7 km, s mogućnošću korištenja za kupanje u dužini od 40,3 km. Njena blaga mediteranska klima, pristupačnost njene obale, plodnost zemljišta i bogatstvo njene flore i faune, uvijek su predstavljali povoljne uvjete za nastanjivanje stanovništva, razvoj poljoprivrede i drugih privrednih aktivnosti.

Kad je u pitanju ekološka skrb o onome koji u i na opisanom prostoru živi ili je na putu da sa tim (životom) započne znanje o gore ispisanim faktima ne služi ničemu. Naime, ni u monografiji »BUJŠTINA – IL BUIESE« u jednom prigodničarskom pisanju, ni u jednoj kancelarijskoj pisanoj tvorevini i tome slično, nema znanstveno ispisanog teksta da li, koliko, zašto i do kada na tih 368 km² ima zdravog života (ekološki).

Zašto ga nema? Zašto se takvi tekstovi ne ispisuju i ne štampaju? Zašto... ZAŠTO... ZAŠTO? Možda stoga što bi se više od 23000 žitelja Bujštine (svi mali i veliki) počeli propitivati o onome o čemu se danas propituju samo »čudaci«, »zanesenjaci«, »zgubljeni«, »dokolichari«, »fanatici«... što bi svi svakoga pitali za i o zdravlju (ekološkom). A tko bi svakome sve odgovorio.

Možda stoga što bi se svim žiteljima Bujštine ispisanim riječima u mogućem prvom tomu »EKOLOGIJA I BUIESE« moralo reći NEMAMO POJMA (znanstvenog) o ekološkom stanju vašeg životnog i radnog okruženja i to stoga što nam se zbog važnijih poslova i viših interesa baš time nije bavilo.

Možda stoga što je pametno ne čeprkati po dreku (ekološkom), jer će još više smrdjeti.

Odgovaram s možda, jer me smrtno strah primisli da o ekološkom stanju Bujštine nema sveobuhvatnog znanstvenog teksta (od a do ž) zato što najneposrednije – najodgovorniji to nisu htjeli. Da to nisu htjeli jer:

- Nisu htjeli na takvo što novce trošiti,
- nisu htjeli da to studija (»Ekologija i Bujština«) bude povod već i zakonskog siljenja svakoga tko proizvodi na dosljednu i neprestanu zaštitu ljudskog, životinjskog i biljnog svijeta (i morskog, dakako) – nisu htjeli da to bude povodom usporenijeg i skupljeg? privredno-ekonomskog razvoja DPZ (društveno-političke zajednice, općine, komune).

Trebalo bi (drugarice i drugovi), to izmijeniti (iz temelja)!

NEKA RAJ BUDE BUJ...ŠTINA

Trebalo bi ispissati (znanstveno!!!) ko, kako, koliko i zašto živote neprirodno ugrožava i gasi.

Trebalo bi ispissati kako to zaustaviti.
Tko?
Znamo!

Sve to učiniti ne stoga što se za zdrav život žitelji Bujštine boje (većina), jer onaj tko ne zna nema razloga za bojanje.

Ne stoga što će ostvarenje ekološkog sna doživjeti svi danas živi, jer je to očekivanje iracionalno.

Nek to bude stoga da i jedan doživi ukročenu protivprirodu.

Do sada, (u ovom tekstu) nisam i neću napisati i opisati ni jednog ugroživača života na Bujštini. Ne zato što ih ne znam i ne mogu to dokazati. Nisam, jer ih se pred svijetom (izvan mojeg dvorišta) stidim. Kad budem uvjeren da se »šporke« ne mogu osloboditi oni koji prvi od nje zaudaraju po neživotu, na sve ću strane zavrištati U POMOOO!!!

Marijan Marinović

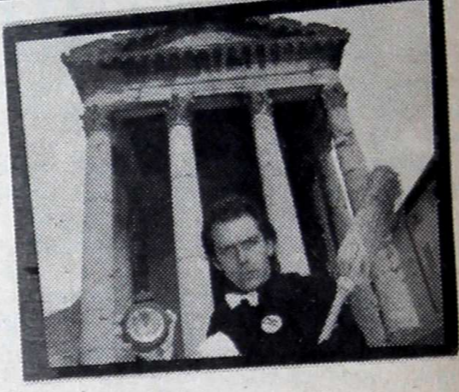
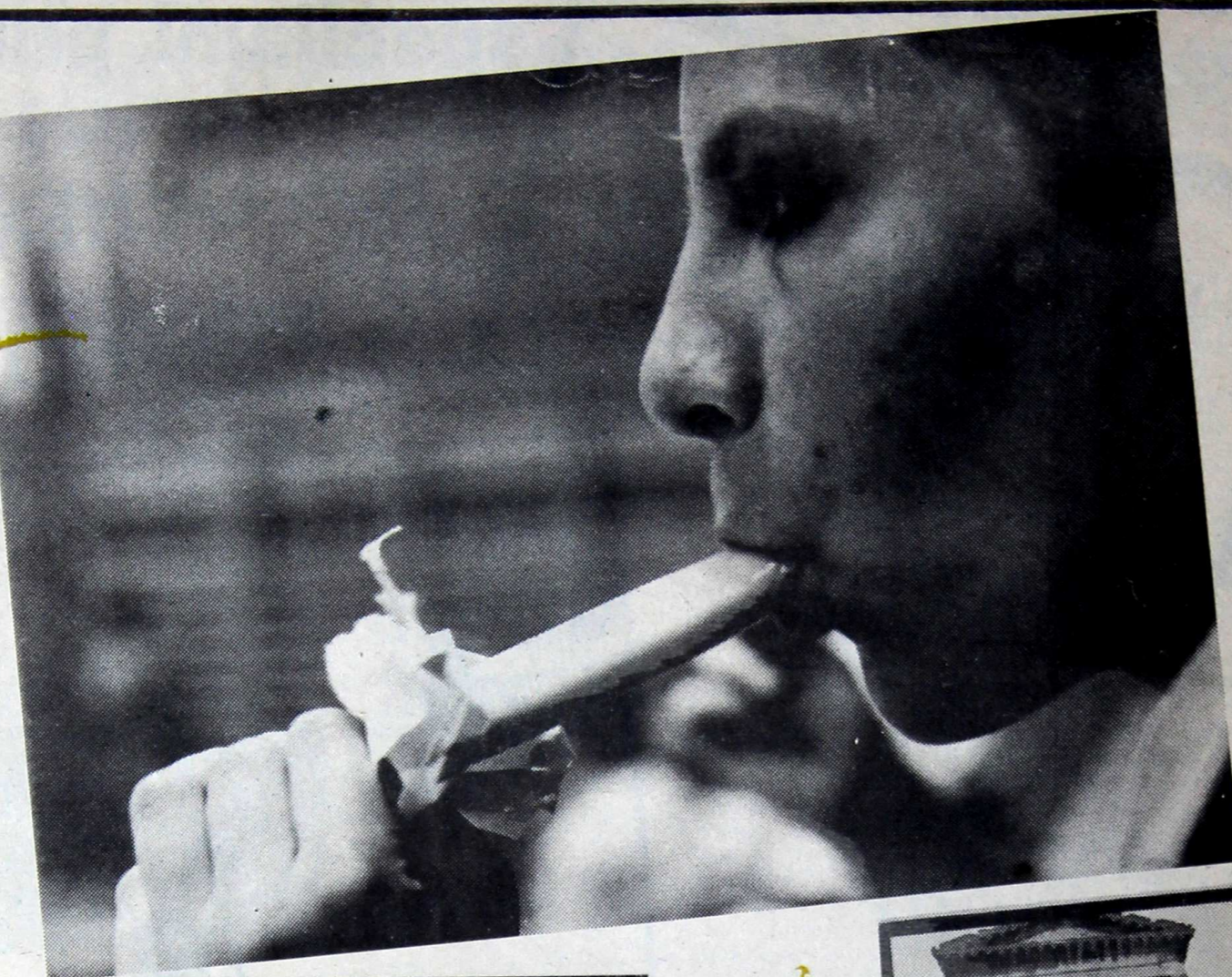

WATU

Kad se postavlja pitanje o čistoći grada uvijek se, po tradiciji, kreće od toga što građani misle o tome. Evo što oni misle o čistoći PULE:

ANKETA

PET: – Što je to ekologija?
DJEVOJKI: – Pa valjda neka nauka o čistoći okoline.
PET: – A što kažete o čistoći ovog grada?
DJEVOJKI II: – Šit, nula.
PET: – Što mislite o rečenici »Pula je raj«?
DJEVOJKI: – Pula je raj, ali ne po pitanju čistoće.
PET: – Tko je po vašem mišljenju kriv za nečistoću ovog grada?
DJEVOJKI II: Najviše su za to krivi komunalni čistači, meni su pune kante za smeće. Mislim da bi čistači, rano ujutro, trebali odvoziti smeće.
PET: – Recite nam nešto o ekologiji ovog grada?
DEČKO I: – Mora se spomenuti da je kod nas ekologija na vrlo niskom stupnju razvoja. S obzirom da Pula ima komunalnu radnu organizaciju »PUT« i da su oni plaćeni da čiste Pulu, mislim da je ona dosta zapuštena.
PET: – Što napravite s papirrom koji vam više, na ulici, nije potreban?
DEČKO I: – Pojedem ga.
DEČKO II: A ja ako u blizini ne nađem ulični koš za otpatke onda papir stavim u džep i bacim ga u prvi koš na koji nađem.
PET: – A ako ni na taj prvi koš ne naiđete?
DEČKO III: – Ponesem ga kući i bacim ga kroz prozor.
PET: – Da li po vašem mišljenju i automobili aktivno sudjeluju u zagađenju čovjekove okoline?
DEČKO I: – Pa i sam podatak da je u Jugoslaviji prosjek starosti automobila deset godina govori nam koliko sudjeluju.
DEČKO II: – Najbolje bi bilo da svi kupimo mercedese.

Naravno, odgovori su uvijek isti jer drugačiji ne mogu biti: Pula je prljava, treba je čistiti, a na pitanje ko će je čistiti to će oni drugom prilikom. Da bi čuli i one nadležne tj. one koji su plaćeni za održavanje čistoće grada obratili smo se Komunalnoj službi »PUT« odnosno Giulianu Majcanu, direktoru komunalne djelatnosti:

PET: – Koliko imate zaposlenih komunalnih radnika, a koliko čuvara parkova?
MAJCAN: – Komunalnih radnika zaposleno je 22, čuvara parkova nemamo, već radnike, parkiste koji čiste i održavaju parkove, a njih je također oko dvadesetak.
PET: – Zbog čega dolazi do otvaranja koševa za smeće, uličnih.
MAJCAN: – Do toga dolazi ili usljed udarca, za koje su najčešće krivi omladinci lumpujući noću po ulicama, ili prilikom nemarnog zaključavanja naših izvršilaca.
PET: – Događa se da građani premještaju kontejnere sa jednog mjesta na drugo pa sakupljači ne vide taj kontejner, a zabrinjavajuće je to da ljudi u kontejner bacaju svašta. Događa se da u kontejner bace građevinski materijal i ostatke namještaja. Mašine to ne mogu primiti pa dolazi do kvarova tj. najčešće stradavanja hidraulike.

Usporedimo li ovaj razgovor i anketu bit će dovoljno samo ono što je Ratko Crnobori, predsjednik SSRN, na Konferenciji za štampu 5. 04. rekao:
 – Svi mi igramo ping pong, prebacujući krivicu jedan na drugoga.
 Na toj Konferenciji obratili smo se i predsjedniku Općine Pula.

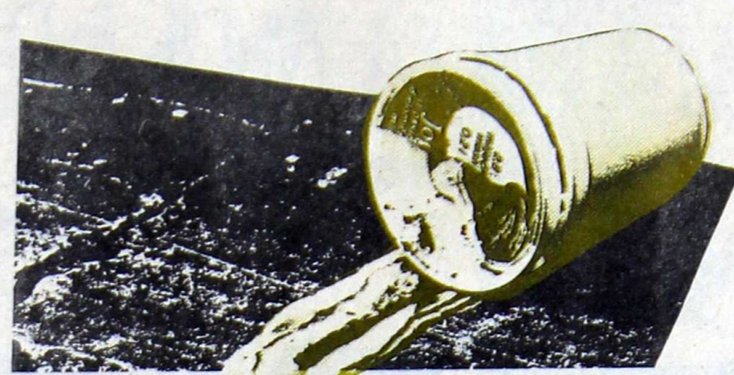
ISTRA

u labirintu će biti raj

Čim se na Labinstini, ali i šire, spomene očuvanje čovjekove okoline, odnosno zagađenje našeg okruženja, svi odmah pomislimo na buduću termoelekttranu Plomin dva, iako u Labinu i sada ima dosta zagađivača. Tu su termoelekttrana Plomin jedan, cementara u Koromačnu i toplana u Labinu i Raši, da spomenemo samo one veće. No, buduća termoelekttrana, oko čije se izgradnje mnogo polemiziralo, ipak nam je svima trn u oku. Nakon silnih rasprava, traženja da se termoelekttrana ne gradi, ne naravno u Labinu, jer je Labin čitavo to vrijeme mudro šutio, voditelj valjda samo računa o tome, što će i koliko dobiti izgradnjom termoelekttrane, a ne koliko će izgubiti na čistoj okolini, termoelekttrana se ipak gradi. Uz poteškoće vezane naravno za osiguravanje financijskih sredstava, jer ni »Elek-

se dobivati kao nus produkt u postrojenju za odsuportavanje, kamo ćemo odbacivati otpadne vode, gdje će se nabavljati vapnenac potreban za rad postrojenja za odsuportavanja, kolika će biti radioaktivnost otpadnih voda, što znači visoki, 340 metara, dimnjak, da li će se i termoelekttrana Plomin jedan priključiti na dimnjak nove termoelekttrane, te što je s moritoringom, kojeg je termoelekttrana Plomin dva obavezna uvesti. A Mario Hrvatini je u uvodnom izlaganju rekao: »Postrojenje za odsuportavanje dimnih plinova odabrano je po tehnološki mokrog postupka, koji će kao nus produkt davati gips tržnje vrijednosti, koji će se moći koristiti u građevinskoj i cementnoj industriji. Za normalan rad postrojenja na sat će koristiti 24 tone vapnenca, a izbacivati će 40 tona gipsa na sat. Vapnenca u tako ogromnim količinama zasada u Labinu nema, pa u termoelekttrani, odnosno u »Elektroprivredi« razmišljaju da se jedan kamenolom izgradi u blizini termoelekttrane u Plominu, jer po istraživanjima »Geoprojekta« iz Zagreba, na tom području ima vapnenca. U fazi izgradnje postrojenja nema nikakve opasnosti za okolinu, a i u fazi eksploatacije postrojenja neće biti opasnosti od radioaktivnosti. Gips će imati manje od 3 posto od dozvoljene koncentracije radionukleida, a kod izljeva otpadnih voda u plominski zaljev postaviti će se sistem za obradu tih tehnoloških voda, te blokade na pumpama, koje neće dozvoljavati da otpadne vode nepročišćene odlaze u more. Te će otpadne vode na sat izbacivati 250 kilograma mulja i 18 tona šljake, ali one neće imati, nikakav utjecaj na more, već će se deponirati u blizini termoelekttrane. Prilikom odabira tehnologija za odsuportavanje dimnih plinova vodilo se računa o 30 varijanti utjecaja ugljena na zrak, a najbolja je varijanta korištenja raskog ugljena koji sadrži 90 posto sumpora.

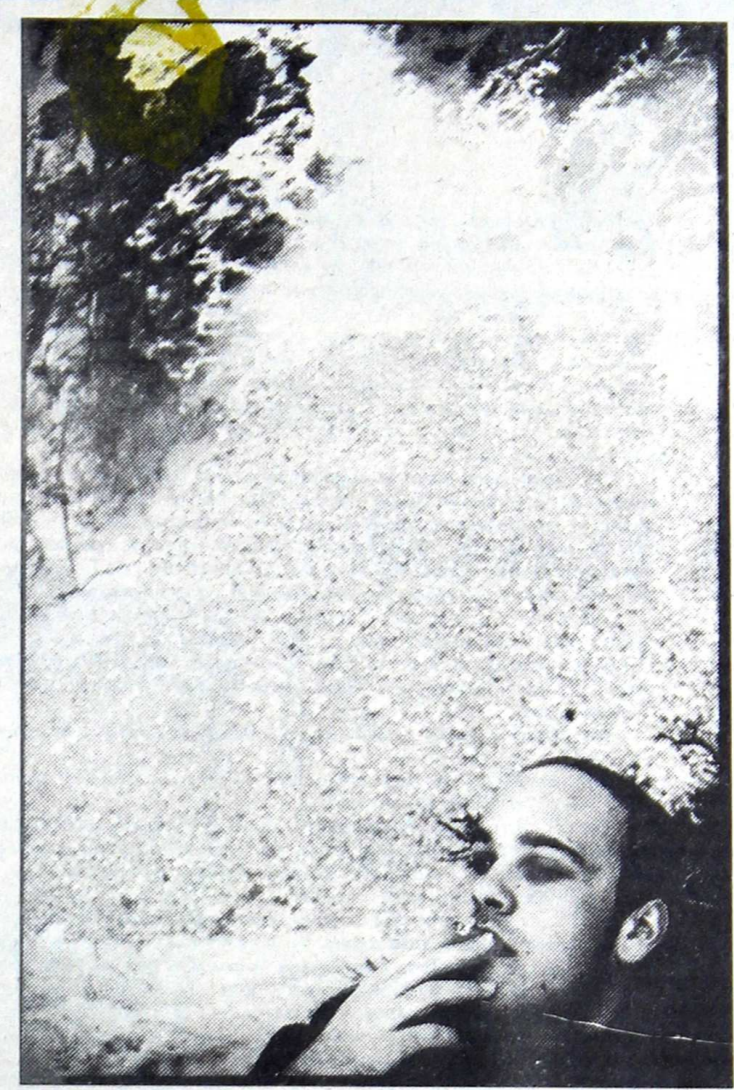
No, bez obzira što se u buduću termoelekttranu možda i neće koristiti taj ugljen postrojenje za odsuportavanje mora raditi. Postoje i razmišljanja da termoelekttrana koristi i plin iz istarskog podmorja, no količine tog plina neće biti dovoljne za rad termoelekttrane. U termoelekttrani trenutno rade na odabiru izvođača radova za postrojenje za odsuportavanje, s time da je prošle godine na javni međunarodni natječaj pristiglo sedam ponuda, od kojih su tri uzete u najuži krug. Izvođač radova mora se obvezati da će postrojenje izbacivati najviše 800 miligrama sumpora, po kubnom metru, a raditi će se i na tome, ukoliko to tehnički mogućnosti dopuštaju da se ta granica smanji i na 400 miligrama sumpora, no to dosad u svijetu nigdje nije postignuto, iz prostog razloga što nigdje u svijetu ne koriste ugljen s tako velikom koncentracijom sumpora. Što se tiče visokog dimnjaka, on i ne bi bio potreban s obzirom na postrojenje za odsuportavanje, no ipak će se graditi, (a već se zapravo i gradi, ogroman je i zastrašujući – opaska S. F.) jer bi niski dimnjak i dimni plinovi mogli u protivnom stvarati problema. U termoelekttrani Plomin dva, mišljenja smo da bi se i termoelekttrana Plomin jedan mogla priključiti na novi dimnjak, što bi očuvanje čovjekove okoline dalo kvalitet više. Monitoring smo dužni postaviti i to prije puštanja u pogon termoelekttrane Plomin dva, a isto smo tako dužni i postrojenje za odsuportavanje pustiti u pogon kad i termoelekttrana, što znači negdje, prema sadašnjoj situaciji, u lipnju ili rujnu 1991. godine. S obzirom da radovi na izgradnji samog elektroenergetskog objekta kasne, a da će radovi na postrojenju potrajati od 29–33 mjeseca od potpisivanja ugovora, s očigledno nekim stranim partnerom, to će postrojenje sigurno biti gotovo kad i termoelekttrana Plomin dva – rekao je Hrvatini.

PULJA

PET: Što mislite o svom gradu prije turističke sezone?
Ivica Percan: – Moje mišljenje o Puli je subjektivno i prije turističke, i za vrijeme turističke sezone, i poslije nje. I ovakav kakav je meni je drag. Ponekad ja imam kritičnije mišljenje od nekih prolaznika koji samo navraćaju u Pulu. Međutim, ne smatram da manje vole svoj grad i oni koji ukazuju na to kako nam grad nije niti čist, niti onako lijep kako bi trebao biti i mogao biti. Žalosno je da ima još uvijek onih ljudi koji su indiferentni prema tome kako će on izgledati, ali vjerujem da će se ovakvim akcijama, kao što je akcija koja će se održati 15.04, smanjiti broj takvih ljudi.
PET: – Tko bi po vašem mišljenju trebao sudjelovati u toj akciji?
Percan: – Mislim da bi trebali sudjelovati svi građani koji su fizički sposobni za to. Ja osobno ne vjerujem da će sudjelovati svi građani, ipak mislim da će biti mali broj onih koji će sudjelovati u ovoj akciji. No time ne mislim da će akcija biti manje uspješna ili manje korisna. Ako uspijemo da se oni građani koji ne budu sudjelovali zastide, dosta smo postigli.
PET: – Da li mislite i vi sudjelovati u toj akciji?
Percan: – Mislim, i to ne samo intervjuom na Radio Puli.

– Odnos zelenilo dim.
 – Da li se radi na tome da se na sve tvorničke dimnjake postavljaju filteri?
 Na ta pitanja pokušala nam je odgovoriti inž. Silvana Mladinov koja je zadužena za to područje, međutim, pravog odgovora nismo dobili. Njihova isprika bila je ta da smo mi nestručno postavili prva dva pitanja, a da za treće oni nisu nadležni.
 Jedino što želimo poručiti za kraj to je rečenica dr. Hiroshi Nakajima iz teksta »Bolje mjesto za život« (Cardak ni na nebu ni na zemlji): – Ne želimo li budućim generacijama ostaviti u nasljeđe svijet »kantu za smeće«, trebamo sada započeti s raščišćavanjem u istinskim svjetskim razmjerima.
 BREZA ŽIŽOVIĆ
 i VALNA BASTJANČIĆ

DAŽ DAŽI MIŠ PRDI

Najprije bijaše riječ. Idijoti.....onda, dugo, dugo, nista. Jedna nam je riječ bila malo-trebalo ih je bar pet-šest, da bi bilo-KUD-IDIJOTI-pa poslije njih, ne potop nego-Pula to je raj! I spusti se tad Bog na zemlju, pa kaže: »NEKA«. Kaže: »NEKA PULA BUDE RAJ« – »U slučaju kiše odgađamo Raj za sedam dana« – dodao je na kraju svog izlaganja.
 15. 04. 1989. – Bez prestanka je kišilo nad Pulom tog dana.
 Da nije bilo slične situacije nad Brestom...? Da nije bilo... one pametne i sretno kiše...?? Nad onim sretnim gradom One kiše nad morem Nad ksenalrom
 O Barbara.....???

Kiša – oborina u obliku vodenih kapljica promjera većeg od pola milimetra. (Leksikon jugoslavenskog leksikografskog zavoda, str. 471. Šalim se, nego nešto jutros (medjelja 16. 04.) razmišljam o Raju. Jučer je kao trebalo biti nekakvo čišćenje u ovom našem Raju (Pula to je raj) – na se pitam šta će biti slijedećeg vikenda – hoće li biti opet kiše ili vjetrova, snijega, bure... ili nešto već iz repertoara prirodnih pojava koje još zovemo nepogodama... brinem, jer i ja bih da bude ono sa Pulom i Rajem, Pet-ica ide sutra u štampu i zabjebancije sa štamparom trajali će više od sedam dana tako da će ovaj broj doći u ruke čitalaca nakon 22.04.1989. za kad je odgođen onaj jučerašnji Raj. Žao mi je što nam propada prilika za izvještaj sa lica mjesta tj. RAJA...ringe ringe RAJA...JAJA jajaaaa...
 M. B.
 RAJA? VIDJETI ĆETE SVOGA...

Prilikom anketiranja razgovarali smo sa starijom osobom jednom od rijetkih koja realno gleda na tu stvar optužujući svih pomalo:

PENZIONERKA

– Trebalo bi biti čišće. Mada ni u drugim gradovima nije bolje. Zasto vi omladina malo ne počistite kada imate vremena? Nisu samo čistači krivi za ovakve ulice prije svega krivi su i prolaznici. Zasto da bacamo i da netko drugi čisti za nama.
 Prilikom intervjuiranja, Zavod za zaštitu zdravlja odnosno inž. Ljiljana Dravec nije htjela s nama odmah razgovarati već je to željela učiniti napismeno zajedno sa svojim kolegama. Tom prilikom sastavili smo tri pitanja:
 – Koje tvornice i koji ostali faktori utječu na zagađenje zraka?

ISTRA

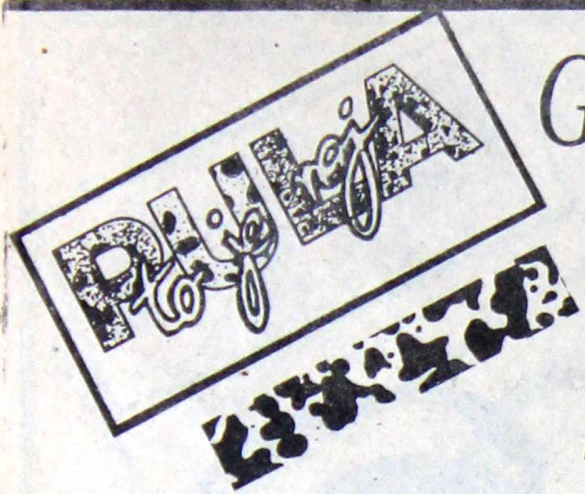
I umjesto zaključka. Nismo stručnjaci i moramo vjerovati stručnjacima iz termoelekttrane i »Elektroprivrede«, jer i oni, i njihova djeca i njihovi potomci, živet će u ovom okruženju, pa valjda barem zbog sebe samih vode računa o zagađenju i očuvanju okoline. I ako će nas postrojenje štiti, ono se mora graditi i pustiti u pogon istovremeno kad i termoelekttrana. Niti jedan dan ne bi termoelekttrana smjela raditi bez tog postrojenja, pa čak ni kad privremeno bude puštena u pogon. U protivnom ćemo se zaista svi morati zabrinuti. No, vjerujemo im, i pored svih naših zebnji i strahovanja za zdravlje i okolinu, za naše šume i more. A ako sve ne bude kako su rekli, ali u zaredovoljavajući način ne riješe pitanje deponiranja, sigurno će imati posla sa svima nama, kojima je ekologija i zdrav život na prvom mjestu. Ekonomske će računice tada morati ustuknuti pred onim ekološkim, jer imamo samo jedan život, i u ovo današnje vrijeme, kad nas sa svih strana truju, želimo ga ipak proživjeti koliko toliko mirno i spokojno... A i generacije iza nas mogle bi nas optuživati za ono što smo mogli, a nismo učinili. Savjest nam mora biti mirna, zbog onih koji će doći, jer ne bi nam bilo lijepo da nas spominju po zlu. Duše nam sigurna sam, ni na onom svijetu, ne bi bile mirne.

LET IT BE BUZET RAJ

AKO BUDE POREČ RAJ

U suradnji OK SSOH Poreč i Turističkog saveza Poreč slijedećih nekoliko subota bit će organizirane zajedničke akcije čišćenja i uređenja grada.
 Foto-video klub iz Poreča uz pomoć OK SSO organizirat će izložbu tematski vezanu uz smeće u njihovom gradu. Inače, najveći problemi ovog turističkog grada po pitanju čistoće su:
 1. nekulturna stanovnika
 2. kanalizacije hotela
 3. cvjetovi mora

GDJE IMA RAJA IMA I DIMA...

SUGOVORNICI: BENCIC JANKO I KALCIC MILJENKO (TVORNICA CEMENTA)

FILTER

Pet: Postoji li bilo gdje u svijetu proizvodnja cementa a da je potpuno isključeno zagađivanje okoline? Je li to tehnološki ostvarljivo danas?

T.C. Sve se može napraviti... barem na tim tehnologijama koje su poznate kao ova tehnologija proizvodnje cementa koja je stara... recimo... preko sto godina... Samo, to je dosta teško postići u jednom tako kontinuiranom procesu kao što je proizvodnja cementa... to je proces koji traje izvjestan broj dana... znači vi ne možete imati nikakvu intervenciju bez zastoja... Zastoj ne smije biti! To je taj problem procesnih industrija. Recimo neke bogatije industrije kao što je npr. elektroprivreda, oni imaju dva-tri filtra rezerve... Ja sam razgovarao sa dečkima iz Šoštanja u Sloveniji gdje je velika termoelektrana... oni imaju, kažu, dva-tri filtra u remontu, jedan u radu i taj u radu ima četiri komore. To je... to je... ne 100%, to je 300% rezerva... i tamo je njima relativno lako održavati... A mi imamo jedan jedini filter koji je direktno u lancu proizvodnje. Nikakve intervencije ne možemo vršiti u toku rada. Ako nam se pokvari nešto izvan remonta moramo proizvoditi do sljedećeg zastoja.

Pet: Koliko je stara ova tvornica?

T.C. Tvornica kao tvornica je stara šezdeset i toliko godina, od 1926 godine na ovamo postoji proizvodnja cementa. Jedna linija je stara toliko, za crni cement, a za bijeli je nova, ona ima 10 godina.

Pet: Negdje poslije rata su postojale ideje o preseljenju tvornice sa ove lokacije. Pamтите li što je bilo sa tom idejom?

T.C. Ja to doduše ne pamtim, ali sam čuo. To je bilo aktualno tamo oko sedamdesetih... '75... '76 godine. Nakon toga se odustalo jer je baš tada išla rekonstrukcija i izgleda da će cementara ostati ovdje. Neće biti nikakvih preseljenja. Može samo biti da se ukine. Može biti prenamjena ovog prostora uz gašenje cementare, ali ja čisto sumnjam da je preseljenje moguće zbog strahovitih velikih troškova... i naprosto nema lokacija. Sada se u Puli, odnosno u regiji, traži lokacija za kamenolom, samo usput spominjem, kamenolom su isto tako veliki zagađivači... Traži se pozicija i praktički nema je za jedan centralni kamenolom.

Pet: Postoje li neki zakoni koji vas na nešto obavezuju u smislu zaštite okoline?

T.C. Hrvatska nema još tog zakona. Mi koristimo neke slovenske propise koji ograničavaju količinu čvrstih čestica u kubiku zraka. Zagađivanje sa dušičnim spojevima, sa sumporom... mi toga nemamo, nama su to čvrsti djelići, prašina u zraku jedino zagađivanje. Postoje ti slovenski propisi koji govore o količini čvrstih čestica u zraku, u Jugoslaviji se baziraju samo na tome i po tome se rade filteri.

Pet: Vršite li nekakva mjerenja tog zagađivanja?

T.C. Mjerenja se rade kao makro mjerenja na području grada Pule. Jedna stanica koja mjeri našu okolinu je na Fiželi. Ta mjerenja vrši Zavod za zaštitu zdravlja.

Pet: Upozoravaju li vas oni kako stoji situacija?

T.C. Je... je, mi imamo izvještaje... ali jednu stvar bih vam samo htio napomenuti... ova stanica na Fiželi koja tu mjeri naše zagađivanje ima rezultate manjeg zagađivanja nego ona u gradu - na Montezaru.

Pet: Znači li to da vjetrovi utječu...?

T.C. Neće biti... neće biti... to znači da je samo zagađivanje zraka u gradu veće nego ovdje.

Pet: Ovisi čega... jer u gradu ima više automobilske prometa pa je to zagađivanje u gradu druge vrste.

T.C. Po svim pitanjima i po količini čvrstih djelića materije ovdje je zrak čišći. Ova naša cesta više zagađuje nego cementara. Ja imam te izvještaje, ali vi to možete provjeriti u Zavodu za zaštitu zdravlja. Neka vam daju rezultate mjerenja. Imaju oni pet - šest stanica u gradu gdje vrše mjerenja... Veli Vrh, tu na Fiželi, u centru grada... itd. Mi smo zagađivači sammo tim čvrstim djelićima materije, nema tih kemijskih sastojaka, tako da i naša voda koju koristimo, skoro da je čišća kada je ispuštamo nego kada je uzimamo iz mora.

Pet: Ranije sam mislio da je postojala čvršća namjera o preseljenju cementare jer koliko se sjećam da sam čitao, bilo je od rata na ovamo inicijativa za preseljenje. Rekli ste da je to nemoguće, da će se prije ukinuti nego preseliti. Pula tvornica cementa je dosta poznata kao dobar proizvođač kvalitetnog cementa, što bi značilo i da je likvidna, da nema šanse da se ukine, da ona proizvodi i donosi prihode.

T.C. Stvar je u tome da mi radimo, zaista, na toj zaštiti okoline, radimo non-stop, otkada sam ja ovdje, radimo. Ta prašina koja izlazi van to je ustvari naš najkvalitetniji proizvod. To nama nije otpad. To bih htio naglasiti. Tako da nama nije interes to pustiti u atmosferu.

Pet: Znači stvar bi riješila nabavka još jednog filtra i nekakve rezerve?

T.C. Da. To bi bio jedan dugoročni plan da se nabavi još jedan veliki filter koji bi bio rezerva ovome.

Pet: Da li postoji nekakav interes da se na neki drugačiji način nabavi novac za kupovinu tog filtera, da ne sudjeluje samo tvornica cementa u troškovima te nabavke. Valjda je interes i širi a ne samo vaš?

T.C. Pa to sam i ja rekao na zajednici općine...

Pet: ... jer građani što god da učine, oni nemaju šanse da nekakvim svojim pritiskom ukinu proizvodnju. To je nemoguće jer isti ti građani ovdje i rade i žive i od toga žive. Jeste li razgovarali kada sa ljudima u upravi grada da se taj problem drugačije riješi?

T.C. Ja sam samo napomenuo da bi bilo potrebno da se šira zajednica zainteresira da bi se to moglo napraviti. Ali pazite, mi sami radimo na tome. Radimo novu pak mašinu, i već smo je napravili, i sa novim filtrom, no to je kriva investicija. Najviše prašine je bilo od kamiona. Radimo i halu, da to natkrijemo, da vjetar ne raznosi prašinu. Tako da se može reći da mi zaista radimo na tome.

Pet: Znači najviše prašine dolazi iz kamiona a najmanje iz proizvodnje?

T.C. Ljudi bi trebali ovdje doći kada puše vjetar i vidjeti da zagađenje dolazi sa tih hrpa koje su tu na otvorenom... I kažem vam, mi upravo radimo na tome da natkrijemo te hrpe, a i da ekonomski bolje prodemo. Znae, kad gledamo industriju u svijetu, tamo postoje industrijske zone, a ovo je turistička zona i ružno je vidjeti tu prašinu. A tvornica da preseli lokaciju, to vam je ekonomski danas nemoguće, no ako bi se već govorilo o preseljenju, onda bi to trebalo biti u srcu zemlje, negdje u Bosni. Ali cementara mora biti na moru tj. dopremiti jeftinim putem sirovine i otpremiti jeftinim putem proizvode. To donosi 30-40% dohotka koji ostaje. Od oslobođenja nije se ništa ulagalo u ovu tvornicu. Radi se posljednjih desetak godina, od 1980... nova dizalica, novi vojni park, asfaltiranje ceste... sve.

Pet: Halabuka oko ekologije, to je sada trend. Zato se vjerojatno i vrše pritisci na vas i zato se vjerojatno čini nešto posljednjih deset godina?

T.C. Da, može biti, ali kada je osnovana ova tvornica 1925. god. nije bilo toliko kuća na Stoji. U urbanističkom planu stoji ova cementara a isto tako i dalje se izdaju dozvole za gradnju kuća na ovom području.

Pet: Znači M.Z. je bila najbucnija, građani Stoje se bune?

T.C. Da, bilo je nekih zborova i tako, ali nije se postavilo neko bitnije pitanje...

Pet: To bi trebalo biti pitanje cijelog grada! Na kraju, ovaj grad je temeljen na nekakvom urbanizmu po kojem ova tvornica postoji, znači da treba znati i što činiti s tvornicom.

T.C. Točno. Ja sam predlagao da se ti doprinosi koje inače tvornica plaća u grad, namjenski usmjere baš za poboljšanje ove situacije. S tim novcem bi mogli nabaviti još nekakvu dodatnu opremu, kompresore, filtere...

Pet: Nama je cilj da smanjimo na minimum gubitke, ono što odlazi u zrak, jer to košta, cement je skup. Bili su u novinama nekakvi članci o cementari da noću ispušta neke svoje otpadne materijale. To nije točno. Kažem vam, to je nama gubitak. Čisti cement odlazi.

Pet: Znae li možda na koji način imaju riješeno u Kaštelama?

T.C. Oni dime deset puta više od nas. Mislim da smo mi u odnosu na ostale cementare, najmanji zagađivači u Jugoslaviji. Koromačno i Umag su npr. veći zagađivači od nas jer i proizvode četiri puta više cementa od nas.

Pet: Ovo sve što radite da bi zaštitili okolinu, sve je to stvar vaše dobre volje, nikakav zakon vas na to niti tjera niti tereti?

T.C. Postoji taj slovenski zakon, to su nekakve norme...

Pet: One su na razini dobre volje i fair playa?

T.C. Baš tako. Mi ih se eto držimo iz ekonomskih razloga.

T.C. Baš tako. Mi ih se eto držimo iz ekonomskih razloga.

Pet: Imate li nekog stručnjaka?

T.C. Imamo da, ali sada ćemo otvoriti još jedno novo radno mjesto za jednog stručnjaka koji će se baviti zaštitom okoline.

Pet: Ekologija kod nas, to je zaista nešto samo pomodno. Svi govore o njoj, a nitko ništa ne čini konkretno. U stvari, da bi se moglo činiti nešto, trebali bi postojati i konkretni zakoni, stručnjaci koji bi mogli reći neke relevantne stvari. Mi to još uvijek nemamo pa smo s našom ekologijom još uvijek na razini naklapanja...

T.C. To je točno. Evo, Zavod za zaštitu zdravlja koji vrši ta mjerenja, možda su oni nekakav patronat.

Pet: Koja je cijena ovakvog filtera?

T.C. Otprilike milion dolara.

Pet: Postoji li nekakva profesionalna bolest kod ljudi koji rade u procesima gdje je najviši stupanj zagađenosti zraka?

T.C. Ne, do sada to nije naučno dokazano, barem ne u Jugoslaviji. Kakva je stvar u svijetu to ne znam.

Pet: Vi sa svojim radnicima nemate takva iskustva, npr. plućne bolesti i sl.?

T.C. Ne, cement nije toliko štetan. Mi nemamo niti jedan slučaj bolovanja od cementoze ili silikoze.

Pet: Čini nam se da to dosta laički promatramo. Kada se spomene tvornica cementa prva asocijacija je prašina, zagađenje. No koliko je sve to škodljivo, javnost o tome jako malo zna.

Pet: Preporučujete li vi dozvoljene granice zagađenosti zraka?

T.C. Mi puno manje zagađujemo nego ostali dijelovi grada. To slobodno možete provjeriti u Zavodu za zaštitu zdravlja. Nismo mi najveći zagađivači u Puli, iako ljudi misle da jesmo.

Pet: Da li netko kontaktira s vama, netko iz općine, regije, republike, da li se interesira, da li se interesira na koji način riješavate ove probleme?

T.C. Najviše su dolazili iz M. Z. Dolazili su iz Socijalističkog saveza, ali ne s nekim prijedlozima da se kanaliziraju neka sredstva za nas, s nekim akcijama... nikakve ideje, stručne pomoći, preporuke, već su se dolazili samo informirati, kao vi sada.

MARIO BENCIC

PET O'PET BR. 19 - STR 10

U JAMI JE RAJ

Kada bismo sastavljali nekakvu top listu prirodnih ljepota Istre, sigurno bi negdje na prva mjesta smjestili Pazinsku jamu. Poznato je da se za nju interesirao i Jules Verne opisujući je u jednom od svojih romana. Ali, što se obično dešava s našim prirodnim ljepotama? - Kratko, jasno i već dobro poznato: ekološke deformacije. - Priroda najčešće postaje deponija smeća, ili čovjek već nađe neki drugi način da je uništi. Tako su nekontrolirana urbanizacija i izgradnja industrijskih objekata bez odgovarajućih zaštitnih uređaja rezultirali potpunim zagađenjem nekad uzorno čiste Pazinčice i Pazinske jame. Zbog zastrašujućih količina fekalija, kemikalija i kamenog taloga ovi prirodni rariteti ne predstavljaju više ukras grada, već mogući izvor zaraze i epidemije. To je više nego dovoljan razlog da ljubitelji prirode ne ostanu indiferentni prema agresiji nad florom i faunom, već da poduzmu nešto, konkretno.

Naime, planinarsko društvo »Pazinka« i Speleološko društvo »Pazin«, odlučili su sprovesti akciju »Pazin - Jama - ekologija 89«, s ciljem da Pazinsku jamu vrate u prvobitno stanje ekološke ravnoteže i stave u funkciju turističkog razvoja grada. Uz čišćenje čitavog područja Jame od mehaničkih nečistoća, planira se izgradnja puteva, stepeništa i prelaza

preko Pazinčice, osvjetljenje puta Motel-Kaštel, izgradnja kondicione planinarske i speleološke staze, te izložba i predavanje na temu »PAZIN - JAMA - EKOLOGIJA 89«.

Radovi su već u toku. Od polovice siječnja svaki vikend speleolozi, planinari, izviđači, vojnici, omladinci i ostali građani Pazina odvajaju dio svog slobodnog vremena za čišćenje Jame. A da bi spojili korisno s ugodnim, 1. svibnja planira se piknik u Jami, uz prigodan program, muziku i priručni bar.

Kako akcija ne bi ostala samo jedno prolazno iskustvo rješavanja ekoloških problema, potrebno je osigurati daljnje vođenje brige o Jami. To će se najlakše i najsigurnije postići komercijalizacijom Jame. S početkom od 1. lipnja započet će organizirane turističke posjete Jami s vodičem, prodaja ulaznica, suvenir, fotografiranje, ugostiteljski piknici i različiti drugi programi.

Nakon rješavanja problema oko otpadnih voda ptice i ribe ponovo će se naći u svojem nekadašnjem prebivalištu, i život ovom jedinstvenom spomeniku prirode bit će vraćen.

Akcija »Pazin - Jama - ekologija 89« samo je jedan od odgovora na pitanje: KAKO SPASITI PRIRODU?

IRENA GRUBICA

NEKA BUDE... MORE RAJ

Hoćemo li i ovog ljeta promatrati pareći se naše sluzavo more? Hoće li opet biti postavljena pitanja što su naši znanstvenici učinili da spase turističku sezonu? Hoćemo li opet morati uvjeravati naše drage i dragocjene goste kako je sluz morskih algi zdrava za ten, ili možda išijas?

Sve predispozicije za ponovno cvjetanje mora postoje: zima je bila blaga, temperatura zraka i mora visoka, u susjednoj Italiji pojava »cvjetanje mora« uočena je već ove zime u Venecijanskom zaljevu. Ova predviđanja potvrdio nam je i drug Robert Pecali, stručnjak iz Instituta za zaštitu mora »Ruder Bošković« u Rovinju. Da li su i kolika sredstva odvojena u korist zaštite mora Rovinjskom institutu nismo saznali. Da li je Šabor SR Hrvatske odvojio sredstva koja je još lani obećao ovom Institutu također ne znamo.

Drug Percali rekao je da je Institut »Ruder Bošković« trenutno u fazi pregovora u vezi oduzimanja konkretnih programa i akcija. Karte su još uvijek na stolu i ne zna se kako će biti okrenute. Prave informacije još uvijek ne postoje. Osim što nema novaca ne zna se kakav će cvat biti ove godine, da li će opet biti sluzav, ili će biti nekakav drugačiji, pa se i stoga ne mogu poduzimati neke konkretnije mjere.

Činjenica je da ljudi u Institutu rade onoliko koliko im dozvoljava ovo društvo, jer što činiti bez normalnih uvjeta rada stručnjaka. Odavno znamo da znanost nije sve, ali činjenica je da se bez nje ne može.

Kako ovaj problem rješavaju Talijani?

Ljudi rade jer imaju novaca i jer misle da to treba činiti (more zaštititi). Ove godine u Italiji će biti uloženo oko tri milijarde lira u zaštitu Jadrana. Talijani predviđaju da će i ove godine cvjetanje biti sluzavo pa u tom pravcu i čine određene mjere. Specijalni brodovi čiste Lagunu, kanalizira se sanacija rijeke Po, čiste plaže, zamjenjuju deterdžent fosforom radi omeškivanja voda...

Činjenica je da cvjetiči zapravo stižu iz Italije i da je glavni uzročnik rijeka Po, ali isto tako činjenica je da ćemo i mi neke stvari morati riješiti, jer u protivnom izgubiti ćemo naš »drugi planet«.

M. N.

PULJ '89.

Onda se čovjek sjeti svačega: kad su Rimljani gradili ovaj grad, nazivali su ga pupkom Evrope. On je sada šupak Evrope ili trtica, da ljepše kažem. Zašto ne bi oživio jedan grad koji je ustvari prekrasan, u njemu nemate onih svakodnevnih opterećenja koja vam idu na živce.

Kada dođe nekakav turist koji zna što se iza jedne loše fasade krije pa do pogleda na kartu Pule, kako je ona urbanistički rješana, pa do toga što ona nudi, evo ove urlice, drage, otočići, onda zapravo možete zamisliti ovaj grad kao jedan prekrasan grad. Na tome treba poraditi. Netko treba početi. Vjerojatno se ljudi godinama muče i rade na jedan manje ili više uspješan način, ali eto ono što ja mogu napraviti za ovaj grad je ovo što sam započeo, to je moj doprinos.

Oh, Zeuse, što da kažem? Odakle, Zeuse, Da molit počnem, bogove zvati? Pa kako da riječima Svog srdašca čuvstva izreknem vjerno?

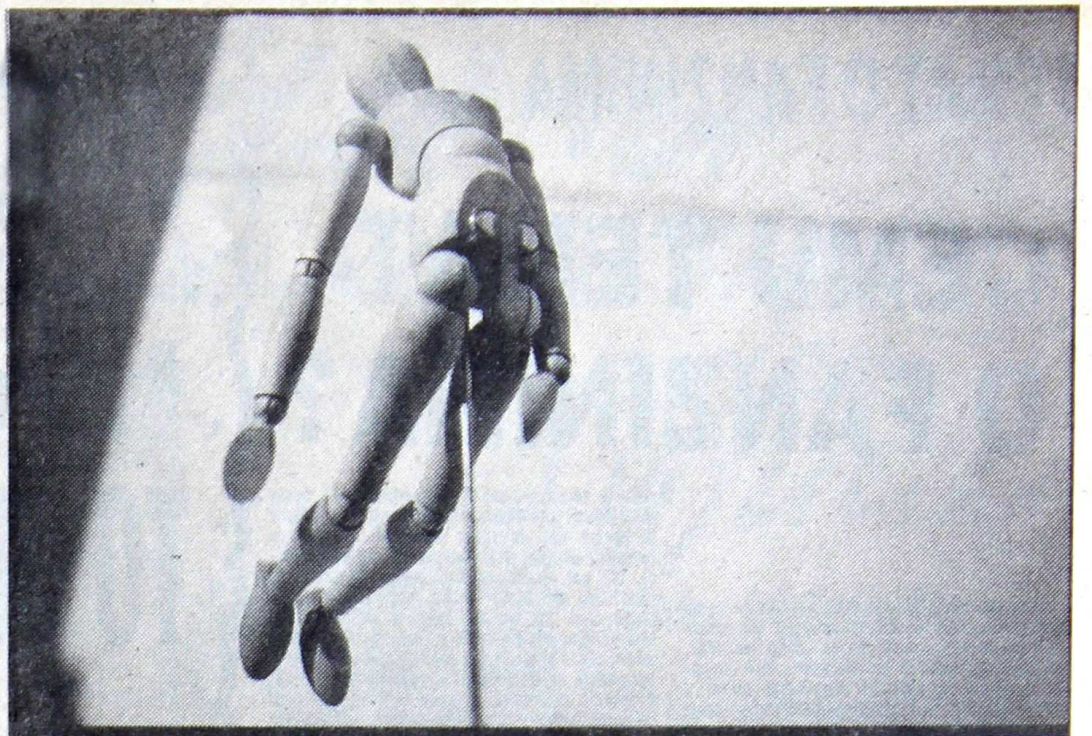
Zbor u činu četvrtom, ŽRTVE NA GROBU, Eshila

Drago mi je bilo što su reakcije među tom nekolicinom ljudi, uglavnom direktora, ljudi iz kvoruma, bile u tom smislu da im je stalo do toga i da bi se moglo to na neki način početi osmišljavati.

Onda sam poslije doznao da tu ima i operna sezona pa sam mislio da se isto tako i ona osmisli, jer zašto bi sporadično dolazile nekakve opere koje mogu i ne moraju biti zanimljive, dok recimo ako se grčka bude slijedeće godine radila ponovo i ako se zadrži ova forma da bude i taj operni repertoar u tom smislu osmišljen. Zašto ne uključiti evropske projekte? Ne smije se polaziti sa nekakvim strahom, jer onoliko koliko sami mislimo da smo dobri, toliko će i drugi misliti o nama.

O, Zeuse, Zeuse svemoguću, želju mi Izvrši! Svrši, što izvrši misliš sad!

Klitemnestra u AGAMEMNONU, čin četvrti

Asistent redatelja je Robert Raponja, Puljanin. Koji će samostalno postaviti čitanje Ilijade. A čitat će je, naizmjenice, četvoro studenata Zagrebačke akademije. Na ulazu u dvorište Muzeja narodne revolucije Istre i u ukupnom trajanju od šest sati.

Pokusi za dvije Ifigenije, u Aulidi i Tauridi, uveliko su u toku. Obje se tragedije upravo aranziraju.

Pokusi za Orestiju trebaju započeti. Orestija će se, inače, izvesti na prostoru Rimskog kazališta, a trajat će oko četiri sata. Ifigenija u Aulidi igrat će se na Muzilu. S mobilnom životinjskom scenografijom, što će za ovaj dugovječni tragedijski tekst biti nesumljivo novo i zanimljivo iskustvo.

Ifigenija na Tauridi igrat će se pred Augustovim hramom. Gdje će se igrati Aristofanove združene komedije (Zabe, Žene u skupštini)? Ah, da, u programu stoji: Rimsko kazalište, Kaštel, ini prostori. Igrat će se, znači, u iskušanoj tradiciji takozvanog peripatetičkog teatra.

Preostala je još Batrahomiomahija, iliti Boj žaba i miševa, iliti parodija na Ilijadu. U dvojištu srednjovjekovne zbirke AMI. »Petica« i autorica ovog teksta žele i već sada – iskazati svoje najskrenije divljenje.

Eduardu Tomiću Buntaulju, koji se odvažio da sam samcat, samo uz asistenciju Roberta Raponje i samo sa 23 glumca, te u svega deset dana (a nakon dva-tri mjeseca rada u Zagrebu i Puli) postavi:

– ORESTIJU, jedinu sačuvanu organsku trilogiju antičkog svijeta, jedan od najzahtjevnijih opusa uopće, jedan od najsloženijih zahvata u cjelokupnom kazališnom iskustvu našeg vremena, s kojim su do sada omanuli i mnogi iskustveniji redatelji;

ZASTO ORESTIJA?

Saga o Agamemnonu je najkompletnija mogućnost kao materijal da se zadrži u psihologiju autora tog vremena. Smatram da Grke treba raditi, a ja samo pratim svoju zvijezdu.

Taurida će završiti sa svim licima i proročanstvom, a isti likovi selit će se iz predstave u predstavu sa vremenskim pomacima...

Jedan projekt ponudio sam Paru kada je bio direktor Dubrovačkih ljetnih igara, ali je to tada bilo komplicirano i preskupo da bi se realiziralo...

I Sofoklo će biti uključen, jer pojavljuju se likovi iz njegovih drama kojih nema u Orestiji i Ifigenijama.

Ukoliko se i slijedeće ljeto nastavi sa Grčkom bit će izvedena jedna moja drama koja će ispričati kraj priče sa definitivnim komentarom. Bit će to jedna refleksija. Napisao sam je prije deset godina.

Kor neće imati pravu, klasičnu funkciju koju je imao u antičkom teatru. Protagonisti su u centru pažnje, a kor je publika koja će komentirati pjevajući (tri pulska zbora).

Ono što meni treba je inspicijent. Rekviziteri će biti omladina, srednjoškolski iz Pule, jer suludo je i njih dovesti iz Zagreba. Jednom treba početi obrazovat te ljude. Bit će regrutirani odavde.

Kostimograf će biti Marija Varesko, a kostimi će biti tkani, pošto su »Arena« i »Pazinka« sponzori to će se tamo obaviti. I HNK iz Zagreba će posuditi kostime, rekvizite... cipele. Kostimi će biti veristički, ne volim nasilne modernizacije, npr. Hamleta u trapericama.

Zvonko Šule je scenograf.

Ja koristim ono što u prostoru nalazim npr. na Muzilu sam ugledao balegu i pitao da li imaju konje. Odgovorili su da nemaju konje, ali da imaju krave. Sjajno! Na sceni će biti 4-5 krava.

Pa iza Arheološkog muzeja ima kamenja, uzet ćemo to kamenje, već sam pitao direktoricu, i sagraditi Mikenu od pravog kamena, na Forumu!

Klikom uz pjesmu kliknite sada! (Narod kliče)

S pridošlicam' savez sklopi vječan Paladin narod. Svevidnik Zeus-Bog i sudbina se združuje, evo. (Narod kliče)

Zbor službenica Ateninih, EUMENIDE, kraj petog čina

Mislio sam da bi u projekt trebali ući Rijeka, Trst i Pula, zbog tog magičnog trokuta. Oni su trebali igrati na svojim jezicima, ali to je propalo, što zbog organizatora koji nije na vrijeme reagirao i obavještavao, što zbog drugih okolnosti.

Meni je možda lakše raditi na jednom jeziku.

Inat je otpao jer nije bio dogovoren razgovor sa Brankom Sušcem. Teatar Move je kasno obavješten pa su ušli u drugi projekt.

Histrioni su inzistirali na modernoj varijanti koja se nije uklapala u moj projekt, ali i zbog Zagrebačkog ljeta.

Mene sada u Zagrebu mrze, od Zlatka Viteza do Magielia, jer sam oteo najbolje glumce.

Ljudi za sada rade na povjerenje, zamolio sam Gorku da napiše pisma zahvale i da to bude jedan dokument, a ugovori će se potpisati početkom maja.

Danas je sredina travnja. Još dva mjeseca i cijela će se Tomićeva ekipa doseliti u Pulu.

Ansambel je složen od 23 sjajna glumačka imena među kojima su Kruno Šarić, Božidar Boban, Dubravka Miletić, Boris Miholjević, Zvonimir Zorić, Dragan Despot, Asja Jočanović, Ljiljana Blagojević, Vanja Drach, Spiro Guberina, Lela Margitić, Filip Sovagović, Darko Čurdo, Slavica Knežević...

– ZABE, najbolju i najzahtjevniju Aristofanovu komediju, ne samo zato što je najbolja i najzahtjevnija;
– obje Euripidove IFIGENIJE, zbog nekoliko razloga koji se, gledano sa strane, čine vrlo relevantnima;
– sav preostali repertoar (od tri naslova i jednog otvaranja), što zajedno do sada nabrojenim čini nevjerojatni ceh od ukupno devet ni malo bezazlenih niti lakih komada.
»Petice« i autorice ovog teksta žele, također iskazati svoje neskrivene simpatije prema članovima Savjeta i Izvršnog odbora Puljskog ljeta iliti PULJ-a '89, koji su tako ležerno potpisali blanco mjenice ne samo za 18,5 starih milijardi, nego i za sve što iz toga proizilazi. Njihov je odnos prema toj stvari nesumnjivo herojski. Da li bi željeli postati savjetom »Petice«?

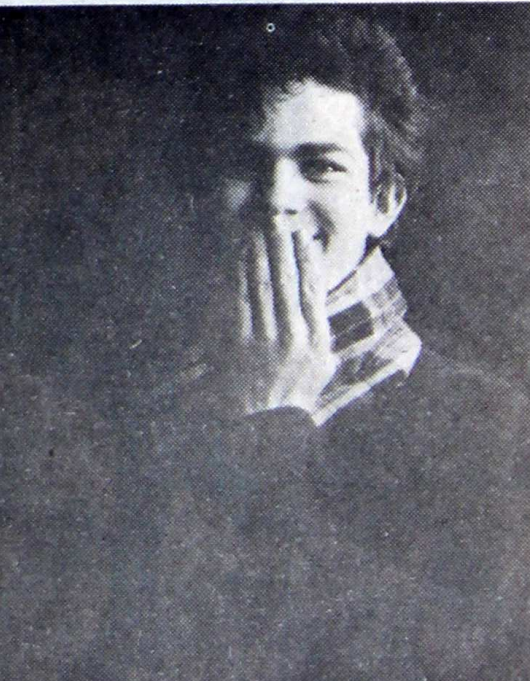
Autorica ovog teksta spremna je otvoreno priznati kako njezino divljenje proizilazi iz čitateljsko-gledateljskog iskustva što ga je samostalno stjecala (a u odnosu na gore spomenute tekstove) u toku svog dosadašnjeg kratkog života i koje je, kako izgleda, pogrešno. Osim što je, još, i na liniji takozvane omladinske štampe.

Al' ako se ovako mili bozima, Kad umrem, znat ću, grijehom da s' ogriješih ja.

Sofokle, Antigona, na kraju glasovite svoje tužbalice, odnosno na kraju čina petog. Istoimene tragedije. Antigona, inače, nije u repertoaru ovogodišnjeg »Festivala od antičkog do suvremenog teatra«, kako stoji u materijalu. Šesti čin ANTIGONE, inače, zaključuje Zbor:

A velike riječi U hvalisavih ljudi udarci znadu Baš veliki stiči I pod starost nauče trijeznima biti.

Mirjana Aćimović

RET O PET SVJ. 12. STR. M

MULTIMEDIJALNI PROJEKAT ZASTO?

Zbog toga što to ne bi bio samo teatar, već bi se tu trebale uključiti refleksije filma, glazbe, arhitekture, arheologije... jer ovdje postoji jedan arheološki muzej koji je najbogatiji u Evropi i ima na čelu, koliko sam shvatio iz dva razgovora jednu direktoricu koja je vrlo energična i spretna i imam osjećaj da zna što radi.

To znači multimedijalno: da se bavi svim mogućim razredima, da tako velim ljudske djelatnosti. Sve je moguće, zašto ne? Čak se pojavila ideja da se na mnogobrojnim sportskim terenima Pule organizira najesen susret grčkih sportskih disciplina, revije.

Sve to ne bi se vezalo isključivo za ovaj termin od deset dana. To je zamišljeno kao jedno cjelogodišnje trajanje. To kad starta – trebalo bi se neprekidno dogadati.

Ova je godina zamišljena kao nulta kojom će se ponuditi jedna maketa, varijanta, da li će se videti kako to funkcionira, da li to želi grad, da li će se zainteresirati ljudi, jer to je i tempirano prema ovom odnosu internacionalizacije (ALPE-ADRIA) jer Pula se nalazi na ovom jednom sjajnom atraktivnom mjestu za čitavu populaciju i da sve te zemlje koje su utjecale, ulazile u Pulu i utjecale na njen razvoj, bilo kao okupacione sile ili... Mislim da svak ko je ostavio ovdje neki trag ima pravo da dođe da taj trag malo ispita. Na kraju krajeva, taj ALPE-ADRIA traži poziciju tog jednog grada prefa kojim bi se moglo pulsirati... od sastanaka npr. zašto da se oni održavaju u Zagrebu ili Ljubljani kad se mogu nalaziti u jednom neutralnom gradu koji je zapravo i centar.

Al' čujte! Dodoh baš na neku misao, Ta vama ću i sebi od koristi bit. I ponajviše sve se dobro svršiti zna, Kad svima jedna ista stvar se sviđi baš.

Ifigenija, čin treći, IFIGENIJA U TAURIDI

TEMAT O FANZINIMA (prvi dio)

ČEMU TEMAT O FANZINIMA?

Najneposredniji povod temata "Petice" o fanzinima jest pomalo i lokalnog karaktera. Ne, naravno, zbog nekakvog navijanja za "svoje dvorište", već zbog činjenice da je Pula posljednjih godina imala jednu od najboljih fanzinskih scena u zemlji, što je, biva, često puta ponajmanje recenno registrirano upravo u domicilu realizacije fanzina. Ponajprije tu, dakako, mislimo na fanzine "D. Moscheni Calzolaio" i "Flash". U jugoslavenskom informativnom prostoru ovi fanzini nisu više nekakva samozatajna činjenica. Naprotiv, o njima se ipak zna i u Beogradu, i u Odžacima, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Kopru, Rijeci... Fenomeni su to poznati kako u vidu oficijelnih i alternativnih medija, tako i unutar kolegijalne samodistribucije "PTT-kolportaze" između samih autora pojedinih YU-fanzina.

Ovaj je tematski blok mišljen bez pretjeranih "enciklopedijskih" ambicija. Nema tu ambicija da se fenomenu "pride sa svih strana", "odrede mu se sve silnice djelovanja", "uradi iscrpan priručnik bibliografskih jedinica o ovom području". Želi mu se jedino pristupiti, barem tangencijalno ući u njega, i odrediti i označiti jedan mali kroki putka, jugoslavenske, pa i svjetske scene. Sve tu rečeno nema ambicije na konačne sudove, još manje na pozitivističku informiranost koja bi sudila o svim fanzinima koji su se pojavili u našoj zemlji. Bilo bi to i nemoguće, jer novi fanzini niču i dok se pišu ovi redovi, nekome čitaju. Ovo je samo jedna fragmentarna recenzentska avanturica, koja predmet dotiče i djelomično objašnjava, manje potpuna inspekcija. Iz ovoga se, sudimo barem za početak može dobiti sud kako fanzini ipak nisu nekakva neobjavljena stvar "dokonjaka" koji "nemaju pametnih posla" nego danima i noćima, škarama, klamericama, troše papir (i elektriku!) na nešto što u startu "nema smisla" jer se to radi za "stotinjak čitalaca", "mahom rodbine i prijatelja". I stvarno, koji je to vrug koji će autora slajnog priloza o novom australskom rocku motivirati da svoj prilog besplatno da fanzinu, s time što će se još mučiti i oko opreme, umjesto da ga jednostavno pošalje nekoj omladinskoj ili rock novinici gdje ne bi brinuo o ničemu drugom nego li o iščekivanju gledanja teksta u novinama i pristizanju honorara na žiro-račun. U ovom, možda i blesavo odabranom primjeru, ipak ima i zrnca soli...

... jer je upravo to možda i najdužbi smisao fanzina. Jer kad radiš fanzin radiš to kako želiš, sa kime i čime želiš, sam odabireš opremu teksta zajedno sa urednikom fanzina, često sa "urednikom to jest samim sobom". Sam si potpuno biraš temu, sam odabireš plasman u listu, plasman lista. Fanzini su zapravo u prvom redu nezavisna tiskovna autora ili grupe autora u kojoj autori sami čine i grafičku prezentaciju svoje tiskovine, uz samostalno odabranu distribuciju. Fanzini su tako u neku ruku možda čak i praktički i moskovski samizdati (moskovski sve više sele u službene novine) iako su motivi tikanja ipak drugačiji od rockerskih fanzina u Italiji ili SAD. Samizdati u istočnoj Evropi se javljaju tamo gdje nema za neke autore i teme mogućnosti službene objave, pa se stvari "tiskaju" sistemom "pročitaj, prepisi svoj primjerak, a usput i novi za daljnju čitalačku distribuciju", naravno, ukoliko se "službenije" ne dozna za čitalačku porivo takove vrste... Rockerski fanzini na Zapadu, pa donekle i u nas, najčešće prosvje-

duju za svoj fan-band ili rock orijentaciju, često puta onkra establishmenta službene rock kulture ili barem one do kraja otržištene. Fanzini se najčešće javljaju uz fenomene alternativne kulture, bili oni pratilac neformalnih rock scena (u pojedinim zemljama fanzini mogu ići i uz jazz tendencije) pa sve do toga da fanzini prate alternativnu kulturu (mall art, alternativnu modu, alternativne socijalne grupe) ili pak mogu biti i objavljivači neobjavljenih i "negaleriziranih" književnika i likovnjaka. Početak je dakako princip samorealizacije u grafičkom smislu, samozvolucije u uredničkom i samodistribucije. Dakako, niti ovdje nisu stvari tako jednostavne. Postoje fanzini ("Vrnitev odpisanih") koji imaju nekakvu društvenu potporu (Ljubljanski SKUC), postoje i oni koji se tiskaju uz alternativne diskografske kuće (koperski "Waah" uz DID "Slovenija"), a može se reći da se donekle i uz fanzinaške principe rade i pojedine grafičke opreme nekih omladinskih novina i časopisa. Nerijetko se, dakako, događa jakim razlogom i govodom da koludiraju fanzini i omladinski tisk. Tako se često u omladinskom tisku recenzira fanzinaška scena, a često i autori fanzina suraduju u omladinskoj štampi, pa često i rade grafičku opremu omladinskih časopisa. Dakako, i neki su omladinski listovi uzeli dosta od fanzinaških odlika, no u posljednje je vrijeme jača ambicija da se istrgnu iz underground stera i tiražima i temama utječu i na formiranje javnog mnijenja šire sredine (slučajevi "Mladine", "Naših dana", ponekad "Poleta" i "SL-a"). S druge pak strane autori fanzina žele biti osnivači i izdavači lista sami, pristajući ni na kakvo tutorstvo, makar ono dolazilo i od strane sve nezavisnije omladinske i studentske organizacije. Uostalom, mnoge druge fanzina i ne zanima popularnost dalja od kruga svojih prijatelja. Tu vrijedi spomenuti kako se o fanzinima sve više piše i u etabliranim medijima, tako da nije smisao težiti same desperacije kod fanzina i fanzinaša već jednostavno i izbor medija za vlastitu autorsku samorealizaciju. Tomu je tako i kod puškog "Flasha", i kod beogradskog "Open Worlda", i kod odličnog "Totala", a i nekadašnjih fanzina poput pančevačkog "Kretna" ili pak "Zagrebačkog trubača". Naravno, autor/autori su ti koji odlučuju o porađanju fanzina, i o njegovom umiranju. Ima fanzina koji se kaotično rađaju, pa odmah potom i kaotično nakon broja, dva i umiru, a ima i onih koji svoju misiju zaokružuju objavljivanjem ciklusno (recimo, Krišćeva fascinacija modnim inačicama alternativnih "Linija sile" u "Novoj Evropi" ili pak Pietrov ciklus od po deset DMC-a i "Flashovakoj" nisu tek osposjednutost brojem deset već lucidno ostvareno logika zaokruživanja koncepta za koju odgovara upravo deset brojeva).

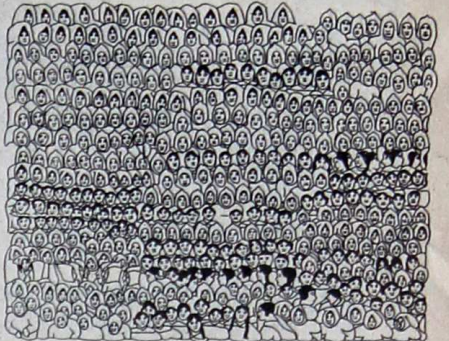
U vrijeme kad se otvaraju u nas rasprave oko izlaska iz tiska i privatnih novina (neke su, maloprivredne, već i na kioscima, a u pripravi su i prvi privatni politički listovi), kad je jasno da je pitanje medijskih sloboda i pitanje civilizacijskog opstanka, nije nikako zgoreg podsjetiti se tiskovine koja su već i do sada, doduše na malom polju djelovanja, ostvarivala koncept barem samozatajne "okupanosti u slobodi". Izjedrivanje vlastite tiskovine, makar i u samo nekoliko desetaka primjeraka jest zaljubljenički poriv prema vlastitom čudu i otisku, makar u fragmentarnim otiscima, sebe u mjestu/vremenu. Stoga, i o fanzinima valja govoriti teorijski/fenomenoški fragmentarno, iz prirode predmeta opserviranja.

I znajte, fanzine ipak rade pametni i inteligentni ljudi!!! Do novih i novih čitanja fanzina/gledanja videozina!!!

Željko Valentić

JUGOSLAVENSKI FANZINI ILI » TO JE UMJETNOST! TO JE UMJETNOST! « !

PLES SLOMLJENOG DUPETA NA VETRU

Dokaz da neki od hardcore fanzina ipak mogu evoluirati je zagrebački "600 000 razloga da odustanete". Uz naglašenu dozu humora na vlastiti račun, što je već netipično za ovakva izdanja, "600 000 razloga..." parodira celokupan "folklor" povezan sa hardcore sledbeništvom:

"Na osnovu svega što se dešava na HC koncertima, odlučio sam da više ne posećujem iste. Zašto. Klasična scena: Pjevač urla. Dakako, ne čuje se jer su mu trojica odnijela mikrofon za šank i mijenjaju ga za fuzzi. Farc spaja kablove gitaristi usred pjesme. Gitarista s jednom svira, s drugom telefonira doma da "bu došel after midnajt". Basista je zaboravio doći. Zihher gol slemeju u lavabou wc-a, što drugi popraćaju udarcima glavom o zid. Panckerice stavljaju filmove u aparate... Poslije koncerta svi idu gledati plakati da vide tko je svirao. Majko moja..." ("600 000 razloga da odustanete", numero 46, 1988.)

Kada već govorimo o specijalizovanim edicijama, svakako treba spomenuti i mail-art informatore, kao što je beogradski "Open World" autora Dobrice Kamperelica (do sada se pojavilo 40 brojeva), i "Probosidea und Superstition Sun" koji izlazi u Sappcu. Ovi informatori donose pozive za učestvovanje na mail-art akcijama širom sveta, adrese fanzina i sl., i imaju značaj komunikacijske sponje mail-art internacionale.

Nakon što se samizdat ugnjezdio na margini našeg medijskog prostora, može se smatrati prirodnom (ali i poželjnom) tendencijom ka iznalaženju nekih novih puteva i mogućnosti. Prvi broj beogradske "Pop-lave" išao je u obliku postera velikog formata, dok je drugi (i posljednji) broj, sa koramicama u boji i kvalitetnim grafičkim rešenjima, štampan u formi magazina. Uz sve pohvale izgledu i grafičkom uređenju lista, tekstualni dio - posvećen inostranim rock grupama - opterećen je ne samo gomilom citata preuzetih iz strane štampe, već i ozbiljnim faktografskim greškama, što baca senku na čitav projekt, naročito ukoliko imamo na umu visok standard ove iznimne produkcije.

Kao interno glasilo "DID Koper" pojavio se "Wah Wah", kompilirajući članke o (uglavnom) nezavisnoj rock sceni, i nakon dva broja (1986. i 1987. god.) prestao da postoji.

Među izdanja koja su trenutno u opticaju, i poseduju kakav-takav kontinuitet izlazenja, spada osječka "Paprut" - mozaik sažetih komentara kulturnih dešavanja, i kraćih autorskih tekstova različitog dometa, dok zagrebački "Šmrklj" pokušava da iznadje ravnotežu između originalnog materijala i članaka i stripova preuzetih iz stranih izvora, negujući senzibilitet koji se može povezati sa ovdašnjom garage rock scenom.

Veoma zanimljiv je i hvalje vredan poduhvat grupe "Napred u prošlost" iz Banatskog Novog Sela kraj Pančeva, koja je štampala: knjizicu - izbor originalnih radova (poezije, proze, crteža, fotografija, kolaža...) objavljenih u petnaest brojeva njihovog fanzina.

Subotičko-Pančevački mesečnik "Ples slomljenog dupeta na vetru" konačno uspeva da sjedini svo šarenilo samizdat literature, objavljujući ne samo recenzije i intervjue, već i priče, pesme, originalne fotografije i stripove, i sl. Ozbiljnost i značaj njihovog rada mogu se procenivati već na osnovu napora za iznalaženje bizarnih, novih tema: od stripa dvojice Albanaca sa Kosova, do razgovora sa Homodi Ferencom - slikarem koji je igrom sudbine čitav život proveo u Domu za mentalno retardirane; od izveštaja sa koncerta/intervjua petrogradske "trash" (!) grupe "Most", do prevoda narodne poezije Eskima, i tako redom...

"Interesovanja "Plesa" su široka, jedino što ga ne interesuje je - POLITIKANSTVO! Crtači i stripove, pišete li o muzici, stripu... crtačima, uzgoju domaćih životinja, dresuri divljih, prevodite li sa engleskog, albanskog, ruskog, španskog - javite nam se. Možda ste upoznali neku zanimljivu ličnost (ili bar pola ličnosti), možda ste bili na "onom" svetu, možda ste pesnička duša, majstor kratke priče (bar majstorski kandidat) - javite se. Možda vam baba živi u džungli i učestvuje u mail-art akcijama... Možda vam je rođeni brat skidao Isusa sa krsta; možda vam je majka imala punk bend... Možda vam je otac emigrirao na Mesec? Raspitajte se - javite nam. Ako imate ideja, a ne znate šta s njima - obratite nam se; ako nemate ideja - NABAVITE PLES!" ("Ples slomljenog dupeta na vetru", br. 9, 1988.)

Završavajući letimičan pregled razvoja fanzinske scene u Jugoslaviji, moram reći da prostor nije dozvoljavao nabiranje svih izdanja koja su mi došla pod ruku, a verovatno da veliki broj sličnih produkata iz cele zemlje, zbog nedostatka kakve-takve distribucione mreže, nikada i ne stigne do recenzenta.

Naš samizdat nalazi se na pragu zrelosti: izvesno iskustvo je stečeno, a daljnji napredak je pitanje dobre volje, tvrde glave i sveže inspiracije.

Pravi izazov za entuzijaste.

Saša Rakezić

Istovremeno, "Pank" je bio prototip onoga što će kasnije prerasti u brojnu hardcore produkciju ("Pankeri su na prvoj frontalnoj liniji - sok grupe koje objavljuju samirni grč mita potrošačkog društva, smrt civilizacije koju ubija strah od smrti", "Pank", 1980).

Kada je led konačno probijen, pojavljuju se nova izdanja - "Zagrebački trubač" je, premda grafički skromno opremljen (s obzirom da je umnožavanje vršeno tehnikom šapirografa), imao tiraž od zavidnih 400 primeraka. Uz slogan "ZAGREBAČKI TRUBAČ JE STVOREN DA BI BIO REKLAMIRAN", ovaj se fanzin uključio u agitaciju povodom iznalaženja novih grupa sa drukčijim idejama, jednako kao i novih prostorija za okupljanje i svirku; sve u skladu sa novotalasnim entuzijazmom: "Svaku novu grupu koja to zaslužuje podstiče čezni zvuk trube. U već tradicionalno mrtvom Zagrebu prostora za akciju ima i previše, i Trubač je tu da podrži svakoga ko se odvazi uzeti instrument u ruke i pokušati učiniti nešto dobro. Puste praonice, podrumi, garaže i tavani, čekaju vas i mame na svirku" ("Zagrebački trubač" Br. 2).

Pančevački "Iznad" je među prvima objavio kompletnu epizodu originalnog stripa ("Debilko"), i nakon drugog broja u potpunosti prešao da objavljuje priloge o rock muzici, opredelivši se za zapise snova, prenošenje članaka o bizarnim događajima koji su se pojavili u domaćoj štampi, i sl.

Godine 1981. beogradski SKC počinje da suraduje sa autorima fanzina; kao rezultat toga pojavljuje se "Urbana gerila", uz još neka (manje značajna) izdanja, a juna meseca pod pokroviteljstvom galerije "Srećna Nova Umetnost" izlazi "prvi slovenački rock fanzin" grupe Laibach.

Do polovine osamdesetih godina nova izdanja će niknuti u mnogim sredinama, bilo da su u pitanju veliki centri ili uparložena provincija; partična strana ovog medija je da zahteva samo dobru volju entuzijasta i - fotokopir mašinu (neko drugo sredstvo za umnožavanje će takođe poslužiti svrsi). Fanzini su postali "uobičajena stvar", ako ne i delić nazovi "alternativne" ikonografije. U suštini, to je zgodan način za iskazivanje "drukčijeg" mišljenja, pa i jednostavnog pružanja informacija o temama i autorima koje "zvanični" mediji iz ovog ili onog razloga ("otkačeno", "marginalno", "underground"...) zaobilaze ili nipodštavaju. Na ovom stupnju je već postalo nemoguće pratiti sva izdanja koja su se pojavljivala i nestajala - od nevestih dečakih skrobotina, do samizdata kao što je pulski "D. Moscheni Calzolaio" (i njegov kasniji nastavak "Flash"), sa kontinuiranim izlaskom i originalnim priložima velikog broja saradnika.

Svakako je zanimljiv i iznimni slučaj riječkog "Kulta", koji je za pokrovitelja imao SSO, i tako bio u prilici da jedno vreme redovno izlazi, okupivši izvestan broj autora koji su mogli da prilože "ozbiljne" članke (kao što bi to radili u nekom "zvaničnom" omladinskom listu), ali i da se ludiraju onoliko koliko to dozvoljava fleksibilna i nekonvencionalna forma fanzina.

Posljednjih godina, zahvaljujući - između ostalog - i boljoj opremljenosti fotokopirica, došlo je do daljnje evolucije fanzina. Mogućnost umanjavanja i uvećanja ilustracija putem kvalitetnih kseroksa mašina, kopiranje na papiru u boji i sl., doprinose zanimljivijem i maštovitijem grafičkom uređenju samizdata.

Hardcore fanzini spadaju u najbrojniju podkategoriju, ali se sadržinski veoma malo razlikuju jedan od drugog, retko uspevajući da prevaziđu sledbeničku isključivost i odanost inostranim uzorima. Izdanja poput "Dvadeset 4 časa" (Beograd), "Corpus Delicti" (Karlovac), "Predskazanje" (Beograd), "Independence" (Zagreb), "Epitaf" (Sarajevo) i nebrojena druga - mogu se smatrati korisnim s obzirom da afirmišu nedovoljno poznate grupe koje pripadaju ovom muzičkom pravcu, doprinose zdravom protoku informacija - pa čak i napretku fanzina kao medija. S druge strane, shematičnost i ponavljanje određenog broja ikonografskih šablona, notorna isključivost - sve to čini ova izdanja prilično predvidivim i skučenim.

U svakom slučaju je neophodno izdvojiti ljubljanski "Vrnitev odpisanih", koji odskace kako u tehničkom pogledu (kartonske korice, ofset štampa, efikasna distribucija) tako i koncepcijski (kvalitet pisanog materijala), kao i novosadski "Bolji život", oko kojeg je okupljena čitava mala redakcija, te veliki broj saradnika iz drugih gradova, uz veoma dobru grafičku uobličenošću.

Naglo bujanje fanzinskih izdanja na Zapadu, sredinom sedamdesetih godina, bilo je u neposrednoj sprezi sa dešavanjima na rock sceni, tačnije rečeno - sa prevratničkim žarom punka i novog talasa.

Rubni izdanci nezavisnog izdavaštva među prvima su bili zaraženi entuzijastičkim poletom prvobitnog punka i željom za promenama unutar uparloženih medijskih sistema, kojima je carovala bilo estradna nedotupavnost, bilo post-hipijevska megalomanska pretencioznost. Gotovo preko noći pojavilo se na desetine novih fanzina, koji su tokom vremena evoluirali i postajali sve raznovrsniji, prilagođavajući se promenama na rock sceni, ili prelazeći na tematiku koja više nikakve veze sa rock muzikom nije imala. Krajem sedamdesetih broj naslova ovakvih izdanja mogao se meriti hiljadama, a punk fanzini su činili tek delić ukupne produkcije.

U vreme prvog naleta punka (1976-1977) naša sredina još uvek nije izgradila dovoljnu svest o dešavanjima unutar popularne muzike, dok je underground izdavaštvo bilo prava nepoznanica. Prvi jugoslovenski fanzini nastali su na samom početku osamdesetih godina, a njihovi autori su verovatno bili inspirisani ogromnošću i raznovrsnošću svetske produkcije sličnih izdanja.

Samizdat produkcija R. Milinkovića iz Rume ("Indigo", "Autopsia", "Rrose Sélavy" i dr.), beogradski "Pank", kao i pančevački "Kretna" i "Kvazimodo", predstavljaju najranije takve pokušaje.

Nekolicina entuzijasta koji su (manje-više i istovremeno, pa ipak nezavisno jedan od drugog) pokrenuli ova pionirska izdanja, imali su da se suoče sa nekoliko problema. Prvi je tehnološke prirode: naime, tada su fotokopirnice predstavljale pravu retkost, da i ne pominjemo visoke cene i mizeran kvalitet samih kopija.

Osim toga, bavljenje nekakvim privatnim novinama izazivalo je sumnju. Dugo se prepričavala anegdota o jednom od prvih autora fanzina, kojem je milicija ušla u trag, i pronašla čitav svežanj sveže iskopiranih primeraka.

"To je umetnost! To je umetnost!" - vikao je autor.

Nadležni su shvatili da ta malotražna i bez-profitna izdanja, čak i ukoliko nisu umetnost - sigurno nisu ni politički pamfleti. Nesporazum je izgladen i podozrenje je nestalo.

Ali u zemlji kao što je naša, gde se mediji preplavljivi političkim temama i politikanstvom najrazličitijih nijansi, prirodno je da fanzini (koji u neku ruku predstavljaju medijsku opoziciju) budu naklonjeni potpuno drugačijoj tematici. U početku su jugoslovenski fanzini promovisali kreativne ali nedovoljno poznate grupe iz inostranstva, kao i domaće postave kojima štampa tada nije posvećivala dovoljno pažnje (prvi intervjue prvobitnog Električnog Orgazma pojavio se, prepolovljen u dve celine, u "Kvazimodu" i "Kretnu"), a treba spomenuti i kraće i duže autorske tekstove "pomerene" u odnosu na vizuru "velikih" novinara. Tu spadaju apokaliptična pisanja "Kretna", radovi R. Milinkovića i dr. ("Podići se protiv rdave umetnosti i zahtevati bolju, ili kuditi narod što ima loš ukus - kakva korist? Umesto toga trebalo bi se zapitati: zašto je narodu potreban opijum?", "Indigo", 1980.)

svova
Evrops

RET O'PET SK 12, STRAL

LAIBACH —
»Let it be«
(MUTE-ZKPRTVLJ)

Laibach su (i) opet u središtu pažnje. Svjetska turneja i novi album povod su raznoraznim novinama da opet sagledaju fenomen beskompromisnih slovenaca. Laibach su se drznuli da obrade kompletan (izuzev naslovne pjesme) posljednji album Beatlesa. Rezultat je na prvo slušanje možda malo i komičan.

Ne zbog toga što pjesme Lennona i McCartneya zvuče smiješno u obradi Laibacha nego više zbog toga što Laibach (i) opet idu u krajnost. Mislim da je ovo najlošija ploča Laibacha iako im je zasigurno najkomercijalnija. Vrlo je vjerovatno da im je nakon devet godina manipuliranja svjetskim i domaćim medijima ponestalo inspiracije i baš su Beatlesi morali nastradati. No šalu na stranu. Laibach je jedina naša rock grupa koja je smišljeno i planski otišla na zapad i tamo pobrala odlične kritike za svoje ploče i koncerte. Razlozi su ipak manje muzičke prirode. Intrigantan je njihov način manipuliranja socijalističkim i fašističkim obilježjima, vrlo neuobičajen za jednu grupu iz socijalističke zemlje, pa je to možda i glavni razlog što strani mediji pridaju tome veliku pažnju. No vratimo se muzici. Muzika Laibacha sve više prerasta u jedan produkcijski ispolirani gulaš raznoraznih muzičkih trendova koji je (po mnogima) pogodan za ples. Možda bi ubuduće Laibach i trebali funkcionirati na taj način; kao vrhunski heavy-metal-disco bend. No to je već njihov problem.

BORO IS NOT DEAD

MESSERSCHMITT

Primljeni na YURM. U sklopu turneje održali koncerte u Zagrebu, Beogradu, Skoplju i Ljubljani. Odlično prošli. Njihova demo kazeta (uz demo THE SPOONSA) je među najprodavanijima u Beogradskom SKC-u To je vrlo lijepo.

BIND PRESS

THE RAMONES

Sviraju u Italiji slijedećeg mjeseca. Najbliža je Vicenca 6. maja. Ko ima para neka ide.

BIND PRESS

PSIHOMODO POP —
Piramida, 14. 4.
1989.

Kakav koncert! Kakva fešta! To Piramida još nije doživjela! Ludnica! I kada se malo spustimo na zemlju konstatacemo; PSIHOMODO POP svirali su treći put u Puli, ali ona narodna »treća sreća« nije se u ovom slučaju ostvarila. »Sreća« je bila da su PP (nakon Boškarice i MZ Arene) napokon svirali u Piramidi (i to mi je neko mjesto za koncerte) i pritom su inkasirali oko 700 miliona starih dinara, i to bez love od ulaznica. Bogami, isplatilo im se. Sam koncert bio je jako loš. Zašto? Kao što se i očekivalo Piramida je bila prepuna, a jedan od razloga tome bilo je gromoglasno najavljanje koncerta od strane SVENA i ARMANDA, voditelja najbolje radio emisije na svijetu (Piramida + AT klub + Arenaturist — Magični trio). Dakle za većinu publike ovoga koncerta pojam »dobra muzika« je hrpa humpacupa nebuloza koje se svakodnevno mogu čuti u najboljoj radio emisiji na svijetu. Dakako da je ta ista publika znala da će čuti »Ja volim samo sebe« i to je bilo dovoljno da navale u Pulski hram kulture.

Momci iz gore spomenute grupe svoj su posao obavili rutinski a i GOBAC je još jednom rutinski pokazao mudra pulskoj rock/ha! publici (za 700 milijuna dinara učinili bi to mnogi). Zvuk je bio očajan što je već postala praksa za koncerte u Piramidi. Problem same muzike koju sviraju PSIHOMODO POP je pretjerano kopiranje RAMONESA. Mislim da su već mnogima dosadile pjesmice od 3-4 akorda. Međutim, te iste pjesmice pale kod ispodprosječnih konzumenata rock muzike tako da se tu ništa ne da učiniti. A i pare su, nesumnjivo, najvažnije pa se strpljivo stičan renome lako može ublatiti u zamjenu za zelene suštave papire. Tako je i TELEGRAM SAM na kraju popušio.

BIND PRESS

THE SPOONS

Nastupili u Rijeci — 6. 4. i u Zagrebu 8. 4. Spremajte se za snimanje novog demotapea. Našli managera (legendarni pulski gitarist).

BIND PRESS

EKATARINA
VELIKA — «Samo
par godina za nas«
(PGPRTB—

Totalna nula. Toliko o njima.

BIND

DAVO U SELU Ili

VELIKI KUJIN SIN

SVIRA
VIJULIN
(NA KROVU
OD NEBODERA)

CHI NON PISSA IN COMPANIA XE LADRO E SPIA

MONA MI MIO DIO MÒNA TI RINGIŠPIL SE JE FERMA
 ESULI DOMAČI I NOSTRANI FERMIVAJU KAKO BREK UD LOVA
 ZVONA MAJSTORI IZ SERENISSIME DIMBOKA MUKLA I DALEKA
 U NEDILJE CON EL ŽLIP SPOD KUŠINA TUČU JUŠTO KAKO RABI
 A RADIO PEVA NA SAV GLAS »ZUMBA ZUMBA BAKALAR« 2x
 CHI NON PISSA IN COMPANIA XE LADRO E SPIA
 GLEDA SAN DAŽ UD ZAD KANTUNA RITAM OF JAMAIKA
 LA FUGA BLIDIH TURISTI ŠAJETA VOAJER MA ŠKROPI
 MOKRA I UPARENA TILA MREŽ PRSTI UD NOG MA CHE ŠKIFECA
 VARILA POLITIKEN WOMAN CIRCOLARE STAY AWAY FROM ME
 OH MEIN GOTT OH MON DIEU MA QUESTO NON FINISCE MAI
 IDI VIDI SVOG AGENTA KOJI TE STALNO TENTA
 CHI NON PISSA IN COMPANIA XE LADRO OE SPIA
 SCOIONAMENTO TOTALE EL DISCO DI NEDEŠCINA
 I SOLITI CRETINI CAGAJU Z ŠKURINE MINUT DO MILITARA
 A CILA SALA KANTA POMORAC SAM MAJKO MAJKO
 TU SAN PIŠA TU CAGA I PRVE DRAVE POFUMA
 CHI NON PISSA IN COMPANIA XE LADRO E SPIA 4x
 L'ASSURLITÀ BELL'OTTIMISMO PREVIŠE MUNJENIH JE U DIRU
 ME FA PAURA STA GENTE ECOL SUO CRNO-BELI SVET
 U RITMU MARČETE ZAD VOZA NIKAKO DA ČINIŠ PUK
 PROKLJETA MINESTRA MA JE VOLIN JE BIJA JE DOBAR ČOVIK HIK HIK SUPER HIK
 HAJD ZAPEVAJ S NAMA TI TRAJNA NINA NINE NAJ 2x
 CHI NON PISSA IN COMPANIA XE LADRO E SPIA 2x

Šlik!
 Šlik!

MOONFUCKER (ili
kratka priča o
crncu koji nije bio
zadovoljan bojom
svoje kože)

MICHAEL JACKSON je fenomen današnje pop muzike. Muzički genije — tako ga neki nazivaju. Mali crnčić je namlatio velike pare prodajući maglu. Snimio je i par filmova. Ovaj zadnji MOONWALKER je također jedna velika nula. Tipičan američki proizvod u kojem sve blješti i svjetluca. Sta više da se kaže? I'm bad, he's a bad niger. Never trust a white niger!!

PETO'RET 62, 12 STR. 13.

bžiz

PET PREDSTAVLJA:

EVELINU RUDAN

UČENICA CUO »BRANKO SEMELIĆ« PULA. ŽIVI U RUDANIMA.

ZIDIĆ UZIDANI
DIDOV KRUŽAT I PALICA
POL JENEGA DANA
POLI TEPLERA OGNIJA
KUS JENEGA ŽIVOTA
NA MOJE UŠI PUŠCENEGA.

ZBUDILI SU ME GLASI
DA DRAGI OBRAZ NI DRAG
SAMO MENI
DA DRUGE RUKU GRABE ZA NJIN
NE GLEDAJUĆ NA ME
(RAZUM NI GOSPODAR)

MOJE RUKU STOJE SMIROM
Z STRAHOM TEŽAKA OD GRADA I TUČE
NE RAZA PINJUĆ
JOŠ JEDAN PUT ČOVIKA
KI SVOJ KRIŽ IMA
A JA ĆU SVOGA NOSIT.

RESTEŠ
POD ŠESTILJE SE SKRIVAS
IŠČEŠ
STARE ŠTRIGE I VILENJAKE
LJURLJAVICE BERES

ZEMLJA TI U NJIDRI
KORENE PUŠĆA

NA ZEMLJI PO KOJ JE
DID JAKOV BOS TEKA
PREDID TONE KOPA I ZAGRAĆA
NJIGOV OTAC BARTOL
POTON NATAPLJA ŠVIKON KOSE
PREDID MOGA DIDA JURE
PREORA MILJAR PUTI

POKORE KE IŠĆU GRIHE
BESIDA U VITRU
KORAK PO ZRAKU
DAH POD VODOM
VRIME ĆA GA GUBIMO
JUŠTIVAJUĆ SE Z LJUDI

JEDAN ODZNUTRU
JEDAN ODZVAN
JEDAN MREŽ LJUDI
JEDAN KAT SI SAM
STALI SE NISU

KU PLJUČEŠ U VITAR
TI TORNA
KU SE JUŠTIVAS Z VIŠIMA
TE HITE
KU SI RAVAN MREŽ GOBASTIMA
TE ZGOBAVE
KU SI LAČAN MREŽ SITIMA
TE PUŠTE NA MIRU

(GLEDAJU, GREĐU I PASIVAJU)
TEĆU ZA URIMENOM.
U STRAHU OD STAROSTI
BIŽE OD MLADOSTI
DOKLE ŽIVOT NE PASA NJIH.

JOŠ OD ADAMOVA BLATA I POPELA
GRG,
SMIJE SE,
PLAĆE
PROKLINJE SVOJU PRABABU
IŠĆE SEBE
I DAH SVOJE UTROBE

SU MU STAVILI MRAMOR

JA BI UDOVAC
JEDAN SIN U KANADI
DRUGI U GRADU
PETEHI SU GA STAJALI
GALJAROV JE KRMI
STELJA I GLADI
SINA Z GRADA
NA PRAŠĆINAH VIDI
BI MU DONI TABAKA
ZA LETO DAN
NUKE NI POZNA
NI SU NI ONI NJEGA
NISU NI ONI NJEGA

GALJARDA JE NA REDONU
POGNANA OD STAROSTI
ON JE DOBI NAJCIPĆU KAMARU
U RIKOVERU
POGLED NA MORE
PO MORU JE ISKA ŠESMLJE
SKORUŠVE I CERICE
I SVAKA BARKA
JE GALJARDA BILA
SVIĆA SE JE OTPUHLA
NA GRUBU
— ČRNA VELIKA GROTA
— SU MU STAVILI MRAMOR

VILE MI DAJTE
I PRAVE VILENJAKE
KRILA MI DAJTE
I KRILATE KONJE
NEKA MI POMORU
NEBU POD OBLAKE
SUNCU POD BARETU
DAŽLJU POD LUMBRIJU

VIDIN

JEDAN TRAK ZRAKE ZBUNJENEGA SUNCA
I JUTRO IENO ĆA DIŠI PO DAŽLJU
PETEHA ĆA POZDRAVLJA DAN
NA DRVIŠĆU
I TEŠKO VEŠTALJU MORVE PUNU ROSE
BREKA ĆA VUĆE VEĆ OGLOJENU KOS
IZAMUĆEN PUĆ PUN VESELIH ŽAB
SVE SE TO STALO SEGUTRA S MANON.

IURINA I FRAMINA

NADAN

VIVA JURE... ČA SI ČUJA
DA JE DANAS NIKA FESTA
U KANFANARU... NIKI...

(SLABI SU,
SLABI...
MONE

VRAIŽA KR!
MA JE TEPLA

JA VERO
PAC... MA
ZNAS
ČA...

JA ČU SI SUC
JAKETU

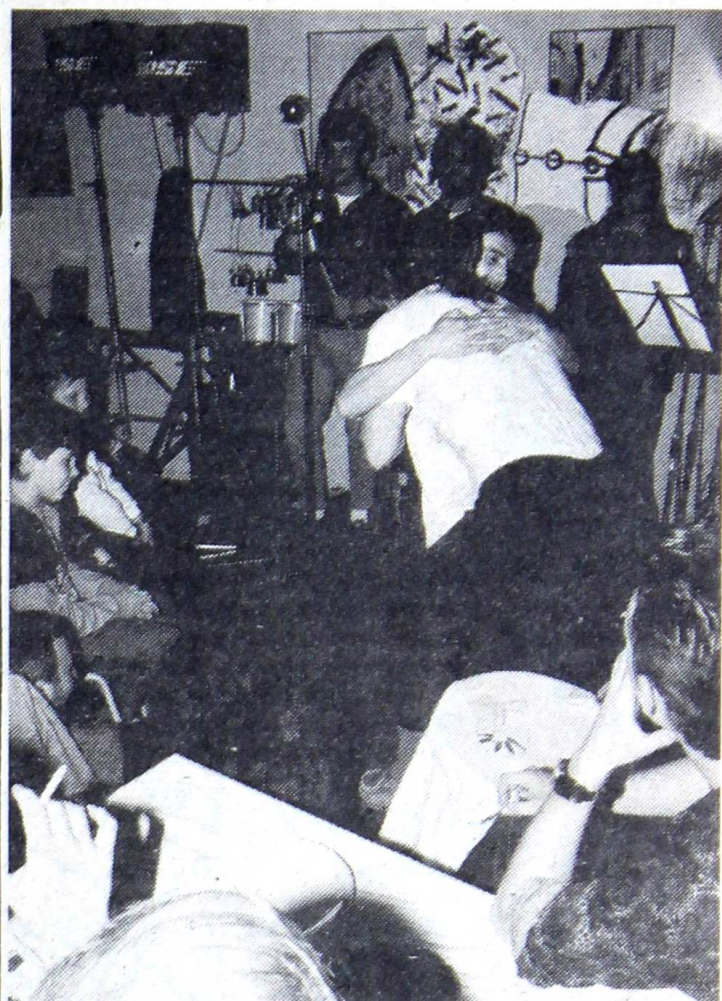
IMAS
TI PRAVO

E SAD SE LAGLJE
DIŠE.

FRANCI BLAŠKOVIĆ I »GORI UŠI WINNETOU«

Delali su turneju ka se zvala OSSTERIA TOURSS H ISSTRIAE III. Ovo rimsko III na kraju ima značenje reda i broja radi pamćenja koliko je tih turneja bilo u zadnjih nekoliko lit. Da li da ovu OSSTERIJADU nazovemo tradicionalnom ili jubilarnom, ali bila je dobra, i za plakat more biti svakemu ki ni bija recimo u Kanfanaru za vazan ili četiri dana pokle, u Kujići.

Pominjem ta dva mista jer je baš tamo bilo najbolje. U Kujićima ne da je bilo dobro, nego je to bija festival. Marka Brecljja je jako zanimalo ča je to Gori uši Winnetou pa je doša to večer i on slušati kakov je to rock po istrijski. Na kraju je i on čapa harmoniku, ali ja više nisan ni kapac puno čut. Svladao me je umor!?

festival u kujići je kompletno snimljen na video, kega zanima da si to možda presnimi, Nadan pozna ljude ki su to snimali. Forši bi se moralo ča i platiti.

Sutradana pokle Kujići smo bili u Vodnjaju, ma to je bila više štala nego festival. Vodnjanci su se otkočili kako šempijani. To je bilo sve munjeno, to je hitalo, pilo, uni Toni je bi »opaljen« (reklo bi u Splitu). Publika ni dala da se prestane s muzikom i Winnetou su tu večer svirili već do iznemoglosti. Na njima se vidilo da im je pun kurac i svirke i oštarije i vina i pijanih i munjenih... i dosta. Finili su. Da, nisan reka za Rovinj. Tamo ni bilo u oštariji nego u teatru »Gandusio«. Nadan mi je reka da ni bilo loše i da je organizator u Rovinju plati dobru večeru. A Pazin skoro da bi bilo bolje ne spominjat jer je publika bila grozna. Koncert je bija u »Spomen domu«, a najveći dio publike su bili srednjoškolci koji su se jedino palili na Francijeve sočne psovke, i to ga je raspizdilo. Da ne razumiju jedan kurac, nego kad im rečeš kurac anche piščka, i padaju u nesvijest od smijeha kako kemu je spameti.

Franci je ovu OSSTERIADU napravi da predstavi ljudima materijal za ploču ka će uskoro biti štampana i se zove »Welcome home«. Ploča neće biti štampana u nekoj jako velikoj tiraži, jer kega to zanima, to ni komercijalno. Zato ugrabite priliku čim je vidite u butigi da je kupite i neće vam biti žal. A ki još ni ima priliku slušati »Gori uši Winnetou« neka potraži onu prvu kazetu »Addio Pola«. Forši je ima još kad i za kupiti. Ja lično ove OSSTERIADE i ove dva kazete smatram najvažnijim događajima u kulturi koji su se na ovom tlu desili u zadnjih nekoliko godina. Dok ovakovih stvari ima i dokle Franci i njemu slični delaju jebe mi se i za kazalište i za FIJF. Sa ponosom ističemo da smo pokušali pomoći Franciju koliko smo god to mogli. I još ćemo ako bude trebalo.

MARIO

Počasni član lige za borbu protiv turizma

BEOGRADSKE VESTI

Nakon tribine o fanzinima, održane prošle godine u Drugom novom klubu, beogradski Studentski kulturni centar bio je nedavno domaćin i izložbe jugoslavenskih hardcore/speedmetal fanzina, kao i tribine na istu temu.

Ulogu priređivača i jedinog govornika (ukoliko ne računamo dobacivanja iz publike, tipa - »Hoćemo pivo!«) preuzeo je na sebe Đorđe Obradović-Gvido, poznati aktivista hardkorovskog usmerenja, izdavač fanzina »Dvadeset 4 Časa« i newslettera koji donosi mesečne informacije o HC koncertima, kasetama, pločama i sl. - »Minimum Rock'n'Roll«.

Ovakve izložbe/tribine, uprkos izvesnoj naivnosti, predstavljaju retku priliku za upoznavanje sa entuzijastičkim aktivnostima - a fanzini su (bez da sad raspravljamo o kvalitetu pojedinih izdanja) stvar čistog entuzijazma.

Nevolja je, međutim, što čak i rad na »regularnim« publikacijama kod nas ovisi pre svega o volji pojedinaca da troše vlastito vreme i trud, i menjaju nešto u više nego lošoj trenutnoj situaciji...

Momčilo Rajin (poznat iz vremena starog »Džuboksa«, ali i kao urednik »Yu Strip Magazina«, čovek zadužen za rock i strip u »Beorami« i sl.) samo zahvaljujući ličnoj inicijativi je uspeo da plasira novi časopis - »Ritam«. »Ritam« bi trebalo da popuni prazninu u našem izdavaštvu, s obzirom da više zapravo i nema rock-novine u Jugoslaviji (ako ne računamo tinejdžerski »Pop-Rock«), a da je prostor koji domaći časopisi posvećuju, filmu i medijima upravo simboličan.

Predstornija čitavog poduhvata su nastojanja M. Rajina da načini podlistak »Beorame«, a zatim i odvojenu novinu, konceptijski blisku budućem »Ritmu«. Agencija »Atlas« iz Dubrovnika, kao izdavač »Beorame«, niti je imala iskustva sa tom vrstom izdanja, niti je »Beorama« dovoljno rentabilna da bi se pokretanje novog časopisa činilo i prihvatljivim...

U potrazi za izdavačem, Rajin početkom godine stupa u kontakt sa »Sportinvestom«, čiji je produkt list »Ring«, posvećen borilačkim veštinama (!), ali je ovaj izdavač izrazio interesovanje da postane pokrovitelj jednog novog projekta. Događaji su se zatim odvijali neviđenom brzinom: pošto za efikasnu reklamu nije bilo dovoljno novaca, a računajući da će nekoliko značajnih manifestacija najavljenih za početak drugog meseca (Fest, Yu-video Show ali i otvaranje lokalnog trećeg programa beogradske televizije) koristiti besplatnoj promociji lista, sve je moralo biti obavljeno u roku kojim bi i Ginis valjalo da se pozabavi. Drugim rečima, od trenutka kada je »Sportinvest« odobrio elaborat za pokretanje »Ritma«, do izlaska prvog broja pod štamparskom presom, proteklo je svega 19 dana! za to vreme obavljena je konsultacija sa saradnicima, napisani su članci, urađen prelom na foto-slogu i završen proces štampanja...

Verovatno su ovakve okolnosti doprinele haotičnom grafičkom uređenju lista, i brojnim manama prvog broja, uključujući i problematični patuljasti format. Distribucija »Ritma« za sada se obavlja uglavnom po većim jugoslavenskim centrima, preko prodajnih mesta »Politike«, »Borbe«, i »Štampe«, u knjižarama i sl., dok bi počev od trećeg broja, i nakon regulisanja izvesnih poslovno-pravnih regulativa, list izašao na svejugoslavensko tržište.

Sadržajem orijentisan uglavnom na sažete aktuelne informacije i recenzije, »mesečni vodič« kroz popularnu muziku, film, video, strip... i još više» tek treba da savlada dečije bolesti i dokaže svoje eventualne kvalitete.

Na kraju, spomenimo i novi broj beogradskog časopisa »Delo«, posvećenog elektronskoj muzici, s tim što je pojam »elektronska muzika« shvaćen u najširem značenju te reči, tj. zastupljeni su članci/razgovori/prevodi autora kao Michael Nyman, Vladan Radovanović, Iannis Xenakis, Throbbing Gristle, Psychic TV, Einstürzende Neubauten, Autopsia i dr.

U pitanju je hvalje vredan pokušaj da se osvetle nedovoljno poznati slojevi nekonvencionalne moderne muzike. Uostalom, čovek se u prozičnim kriznim vremenima, opterećenih ekonomskim i političkim problemima, prosto zaželi otvorenog otkrivanja umetnika-kreativaca...

Sasa Rakezić

U liku osmosmjerke trebate pronaći i prečrtati u svih osam smerova 25 vrsta vina. Ako to dobro uradite, ostat će vam još 5 slobodnih slova. Ona, čitana vodoravnim redom, daju ime još jednog dobro poznatog vina.

ASTI, BELJAK, BORGONJA, ČAUŠ, DINGAČ, GMZA, GRAŠEVINA, GROM, KARDINAL, KRATER, KREACA, MALAGA, MALVAZIJA, MERLOT, OPAČEVINA, PINOT, PROŠEK, RIZLING, ROSE, SMEDEREVKA, TERAN, TOKAJAC, TRNJAK, URAKA, ŽILAVKA.

Mladen Kpsanović

OSMOSMJEKKA

ovo je jedna antialkoholičarska

S	M	E	D	E	R	E	V	K	A	L	E	B	O
A	C	A	E	R	K	M	A	L	A	G	A	O	P
C	K	R	L	T	T	R	P	K	N	A	R	R	A
A	Š	V	R	V	D	O	A	I	S	I	O	G	Č
J	U	N	A	I	A	R	L	T	N	Š	S	O	E
A	A	B	N	L	U	Z	I	R	E	O	E	N	V
K	Č	A	G	N	I	D	I	K	E	R	T	A	I
O	L	M	O	R	G	Ž	A	J	G	M	Z	A	N
T	E	R	A	N	I	V	E	Š	A	R	G	R	A

TEKST IZNAD STRIPA

...lav, kentaur i grifon iz ovog stripa skinuti su sa imposta sada izloženog u lapidariju Arheološkog muzeja u Puli. Postoji vjerojatnost zbog stilskih sličnosti i odgovarajućih dimenzija da je pripadao skulpturalnom ukrasu općinske palače u Puli. Hvala nepoznatom autoru. Zahvaljujemo Magnusu & Bunkeru na kreaciji lika škovacina kojim smo se samovoljno okoristili kao i profesoru Silviu Pelozu od koga smo preuzeli parole - Živjela Ekologija i Nedajmo da čovjek izumre. Ova napomena je veoma važna zbog potpunijeg utvrđivanja autorstva.

CRTEŽ: M. KOJUNIĆ IDEJA: M. BENCIC

SAMO VI PRLIJATE, PRLIJATE DO MILE VOLJE JA ĆU ZA VAMA MESTI!!
 OCU, OCU!! MA DI VAM JE PAMET, ŠTA ĆE NAM DRAGI TURISTI RECI?? SLIJEDITI
 SVIJETLE PRIMJERE, ULICE SU VAŠE LICE, SVI VAN NA ULICE, I IVICA PERCAN ĆE VAM
 POKAZATI AKO TREBA, NEKA BUDE RAJ, RAJ, RAJ - CIMER FRAJ!!! OČISTITE
 PULU BAREM OD SMEĆA, TAKO ĆE NAM BITI SVIMA BOLJE, NEMOJTE SAHO
 PRLIJATI I PRLIJATI! ŽIVJELA EKOLOGIJA!! NEDAJMO DA ČOVJEK
 IZUMRE - KAO DINOSAURUS (ZBOG EKOLOGIJE) NEKA PULA
 BUDE RAJ, NEKA BUDE ZA NAŠU DJECU KAD VEĆ NIJE ZA
 NAS (AKO NE UMRU OD ŽUTICE) A U RAJ, KAKO DOBRO ZNATE,
 MOŽE SE JEDINO KROZ ČISTILIŠTE!!

DJECU NA ULICE
 ILI ĆETE DOBITI LIKOR!!!